

Desenrolo e Obras de Arqueoloxía, S.C.
Solláns, 16, Baixo 15866 Teo
630 753409 / 981 806244
www.doarqueologos.com

MEMORIA TÉCNICA

**Prospección Arqueolóxica intensiva
Para a Avaliación do Impacto Cultural sobre o
“Proxecto de Ampliación do Parque Empresarial
Palas de Rei, Fase III”**

Concello de Palas de Rei (Lugo)
Expediente S.A.: 03.H.1107.2020.001

CT 102A 2020/073-0

Mª PILAR FERNÁNDEZ PINTOS, con D.N.I. n° 33293689-Q, con domicilio a tales efectos en Solláns n° 16 Baixo de Teo, (A Coruña),

EXPÓN :

QUE, pola súa condición de arqueóloga e socia administradora da empresa denominada **Desenrolo e Obras de Arqueoloxía, S.C. (DOA SC)**, foi requirida no seu día por parte de **XESTIÓN DO SOLO DE GALICIA-XESTUR S.A.**, quen actúa como promotora do "Proxecto para a Ampliación do Parque Empresarial de Palas de Rei, Fase III", (Palas de Rei, Lugo), para a realización dos traballos que lle son propios, en relación coa prospección arqueolóxica para a A.I.C. do proxecto en cuestión.

QUE o Proxecto de actuación elaborado a tal efecto foi autorizado por parte desa DXPC con data 12.02.2020 baixo o código CT 102A 2020/073-0 (Expediente 03.H.1107.2020.001).

QUE unha vez realizados os traballos de campo asociados coa actuación e procesados os datos obtidos durante a mesma, agora:

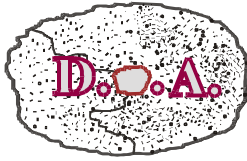
REMIETE :

O presente documento, entendido como informe final de resultados e Memoria Técnica da intervención autorizada no seu día. Mediante a súa entrega dá cumprimento ás obrigas adquiridas como directora dos traballos e que como tal se expresan no Artigo 9° do Decreto 199/1997, polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia.

Teo, a 9 de xuño de 2020

Asdo.: Mª PILAR FERNÁNDEZ PINTOS
Arqueóloga - DOA SC

DIRECCIÓN XERAL DO PATRIMONIO CULTURAL
Consellería de Cultura e Turismo
Servizo de Arqueoloxía
Xunta de Galicia

Desenro e Obras de Arqueoloxía, S.C.
Solláns 16, Baixo (Calo) 15866 Teo
630 753409 / 981 806244
www.doaarqueologos.com

MEMORIA TÉCNICA

Prospección Arqueolóxica intensiva Para a Avaliación do Impacto Cultural sobre o “Proxecto de Ampliación do Parque Empresarial Palas de Rei, Fase III”

Concello de Palas de Rei (Lugo)

Expediente S.A.: 03.H.1107.2020.001

CT 102A 2020/073-0

ÍNDICE

	Páx.
1. FICHA BASE: DATOS XERAIS DO PROXECTO	1
2. ANTECEDENTES, OBXECTO E TRAMITACIÓN	2
2.1. Obxecto e xustificación do traballo	2
2.2. Tramitación administrativa	3
3. CARACTERÍSTICAS DA ÁREA DE ESTUDIO	4
3.1. Localización da zona afectada	4
3.2. Caracterización arqueolóxica e cultural	5
3.3. Detalles sobre o proxecto de ampliación	7
4. CONTIDO DA ACTUACIÓN ARQUEOLÓXICA	8
4.1. Obxectivos e Finalidade	8
4.2. Definición e deseño da Intervención	9
4.3. Plan de Traballo e Metodoloxía aplicada	11
4.4. Duración da actuación e Equipo técnico executor	13
5. PRESENTACIÓN DE RESULTADOS	14
5.A. Superficie intervida e Elementos localizados	
5.A.1. Descrición da superficie de estudio	14
5.A.2. Bens culturais identificados: Catálogo de Elementos	24
5.B. Identificación de Impactos e Medidas Correctoras	
5.B.1. Afeccións e propostas preventivas individualizadas	28
5.B.2. Resume xeral de afeccións e Medidas Correctoras	32
6. CONCLUSIÓNS	34
7. DOCUMENTACIÓN GRÁFICA	35

1. FICHA BASE: DATOS GENERALES DEL PROYECTO

Título:

Prospección arqueolóxica intensiva para a Avaliación do Impacto Cultural do “Proxecto de Ampliación do Parque Empresarial de Palas de Rei, Fase III”

Localización:

San Tirso de Palas de Rei
Palas de Rei (Lugo)

Proxecto Xeral:

Ampliación do Parque Empresarial Palas de Rei, Fase III

Promove:

XESTIÓN DO SOLO DE GALICIA – XESTUR S.A.
Área Central-Polígono de Fontiñas, Local 25Z-1º Andar
15707 SANTIAGO DE COMPOSTELA

Obxectivo:

Estudio do impacto sobre o patrimonio arqueolóxico e cultural da zona afectada pola ampliación do parque empresarial prevista

Ámbito de Actuación:

Termo municipal de Palas de Rei (Lugo)

Modalidade de Intervención:

Prospección arqueolóxica

Finalidade:

Localización dos bens do patrimonio cultural existentes no ámbito delimitado para a actuación arqueolóxica e valoración dos posibles impactos que sobre ditos bens poidan provocar os traballos previstos, xunto coas propostas das medidas preventivas ou correctoras oportunas

Arqueóloga directora:

Mª Pilar Fernández Pintos

Expediente DXPC:

03.H.1107.2020.001

Código de Autorización SXP:

CT 102A 2020/073-0

Execución do traballo de campo:

MAIO 2020

2. ANTECEDENTES, OBXECTO E TRAMITACIÓN

2.1. Obxecto e Xustificación do traballo

A intervención arqueolóxica que se recolle na presente Memoria Técnica vincúlase de maneira directa coa tramitación para a “*Ampliación do Parque Empresarial de Palas de Rei, Fase III*”. A devandita tramitación é levada a cabo pola empresa XESTIÓN DO SOLO DE GALICIA (XESTUR, S.A.), como promotora da ampliación, de cara a obter os diferentes permisos sectoriais necesarios.

Este proxecto de ampliación do P.E. Palas de Rei estaba incluído no Plan Sectorial de Ordenación de Áreas Empresariais de Galicia aprobado polo Consello da Xunta o 30.04.2014 (DOG N° 101 de 28.05.2014).

O PSOAEG é un instrumento de ordenación territorial de incidencia supramunicipal redactado ao abeiro do disposto na LOT, modificada pola Lei 6/2007 e do Decreto 80/2000. De acordo con estas normativas, os plans sectoriais deberán establecer, entre as súas determinacións, as medidas para a súa articulación co ordenamento urbanístico municipal e cos demais instrumentos de planificación do territorio. Por outra parte, o Art. 24 da LOT especifica: “*as determinacións contidas nos plans e proxectos sectoriais de incidencia supramunicipal vincularán ao planeamento do ente ou entes locais en que se asenten devanditos plans e proxectos, que se deberán adaptar a eles nos prazos que para tal efecto determinen*”. En consecuencia, os plans urbanísticos municipais anteriores ao PSOAEG que se vexan afectados polas determinacións deste deberán adaptarse á ordenación territorial establecida no nomeado Plan Sectorial.

No que respecta ó Parque Empresarial de Palas de Rei, a súa creación data do ano 1992, momento no que o IGVS e o Concello de Palas asinaban un protocolo para a promovelo, cunha superficie de 75.473 m². Dispoñía naquel momento dun total de 46 parcelas cunha superficie total de 45.441 m². Tendo sido ocupada esa superficie inicial, proxéctase unha ampliación do PE, nomeada como Fase II e que se incluía no PSOAEG arriba mencionado. A superficie comprendida para esa Fase II foi ocupada completamente por unha única empresa, polo que na actualidade non queda solo dispoñible no Parque Empresarial.

En novembro de 2018 (Acordo do Consello da Xunta de 29.11.2018) apróbase a Modificación puntual n° 1 do PSOAEG, recollida na Resolución de 4.12.18 e publicada no DOG de 20.12.2018. Ten como obxecto a modificación de seis actuacións que xa recollía o PSOAEG inicial, entre as que se atopa a nova ampliación do P.E. Palas de Rei, definida agora como Fase III.

Así queda expresado no capítulo 7.2 da Memoria descritiva elaborada para a Modificación puntual n° 1 do PSOAEG: “*A presente modificación plantexa a ampliación do parque empresarial de Palas de Rei por demanda de solo e non existencia do mesmo. O parque empresarial desenvolveuse en dúas fases, das cales a segunda estaba recollida no PSOAEG pero a día de hoxe está completamente ocupada, imposibilitando o asentamento de novas empresas, polo cal se delimita na presente modificación unha nova fase pasando a denominarse Parque Empresarial de Palas de Rei Fase III con 42.280,56 m²*”.

O apartado 7.3.1. da mesma Memoria descritiva recolle as determinacións xerais a cumprir polas modificacións propostas, dedicando o seu apartado b) ás afeccións sobre o Patrimonio Cultural:

“Antes de levar a cabo calquera actuación sobre o territorio, deberase realizar a antedita prospección co obxecto de identificar con precisión todos os bens con valores merecedores de protección dentro do núcleo. Toda vez identificados, deberanse delimitar os bens e o seu contorno de protección para a súa inclusión no catálogo e a súa representación nos planos de ordenación. O contorno de protección dos bens inmoables de interese cultural e catalogados poderá estar constituído polos espazos e construcións próximas cuxa alteración incida na percepción e comprensión dos valores culturais dos bens no seu contexto ou poida afectar a súa integridade, apreciación ou estudo. Na declaración de ben de interese cultural ou na catalogación do ben estableceranse as limitacións de uso e os condicionantes necesarios para a salvagarda do dito contorno de protección, sen que iso supoña a súa cualificación como ben declarado ou catalogado.

Debido á potencialidade arqueolóxica das áreas nas que se desenvolven os parques empresariais que nos ocupan, deberán realizarse prospeccións arqueolóxicas intensivas dos seus ámbitos e zonas limítrofes.

No caso de atoparse novos bens, se realizará o correspondente catálogo, se determinarán os contornos de protección e se establecerá normativa de protección, de acordo co artigo 35 da LPCG. Establecerase que calquera actuación que conleve remocións de terras e se realice no contorno de protección dos bens arqueolóxicos catalogados deberá ser autorizada pola Consellería de Cultura, segundo o artigo 45.1.e da LPCG”.

A intervención arqueolóxica indicada nesas determinacións xerais do PSOAEG modificado convértese, por conseguinte, no fundamento do estudio reflectido no actual documento.

O seu obxectivo é o de identificar todos aqueles bens incluídos no espectro do patrimonio cultural (arqueoloxía, arquitectura e etnografía) existentes dentro da área abarcada polos terreos da ampliación proxectada e o seu contorno próximo. Este coñecemento sobre o elenco cultural presente no ámbito da actividade prevista permitirá a correcta valoración das afeccións que tal actividade poida provocar sobre eses bens e con iso deseñar as medidas a desenvolver para evitar ou minimizar tales afeccións.

A empresa de arqueoloxía DOA SC foi a encargada de levar a cabo esta investigación sobre o patrimonio histórico e cultural da área abarcada polo proxecto de ampliación do Parque Empresarial. As tarefas executadas para tal propósito, os procedementos desenvolvidos e a relación dos resultados obtidos a partir desta investigación son os principais referentes que dan lugar ó corpo do documento que agora se presenta.

2.2. Tramitación administrativa

Para cumprir coas condicionantes dende o punto de vista do patrimonio cultural indicados no apartado anterior, a promotora do proxecto de ampliación do PE, XESTUR SA, encargaba tal actuación á empresa D.O.A., S.C. Tal encargo quedaba materializado mediante contrato menor de servizo con expediente C-2058.

Tendo en conta que a actividade arqueolóxica en Galicia está regulada pola correspondente lexislación sectorial (Lei 5/2016 de 4 de maio do Patrimonio Cultural de Galicia e Decreto regulador nº 199/1997, de 10 de xullo), o primeiro dos trámites realizados consistiu na presentación do preceptivo proxecto arqueolóxico de prospección.

O devandito proxecto era elaborado por Mª Pilar Fernández Pintos, de DOA SC, quen asumía no mesmo as obrigas e responsabilidades inherentes á dirección da intervención arqueolóxica solicitada.

Remitido ante a DXPC por parte da promotora, o documento tiña entrada na Sede Electrónica da Xunta de Galicia con data 15 de xaneiro de 2020.

A autorización administrativa para poder executar a prospección arqueolóxica detallada no Proxecto recóllese na Resolución da DXPC de data 12 de febreiro de 2020, asinada pola Directora Xeral do Patrimonio Cultural, Mª Carmen Martínez Ínsua.

Comunícase esta autorización á directora do proxecto por medio de notificación electrónica, asinada polo Subdirector Xeral de Conservación e Restauración de Bens Culturais, Manuel Mª Chaín Pérez, con data 19.02.2020 e CVE: AkXJBIXLS4.

Consta na mesma comunicación o número de expediente ó que se acolle no Servizo de Arqueoloxía (03.H.1107.2020.001), así como o código de autorización asignado ó proxecto polo SXP: CT 102A 2020/073-0.

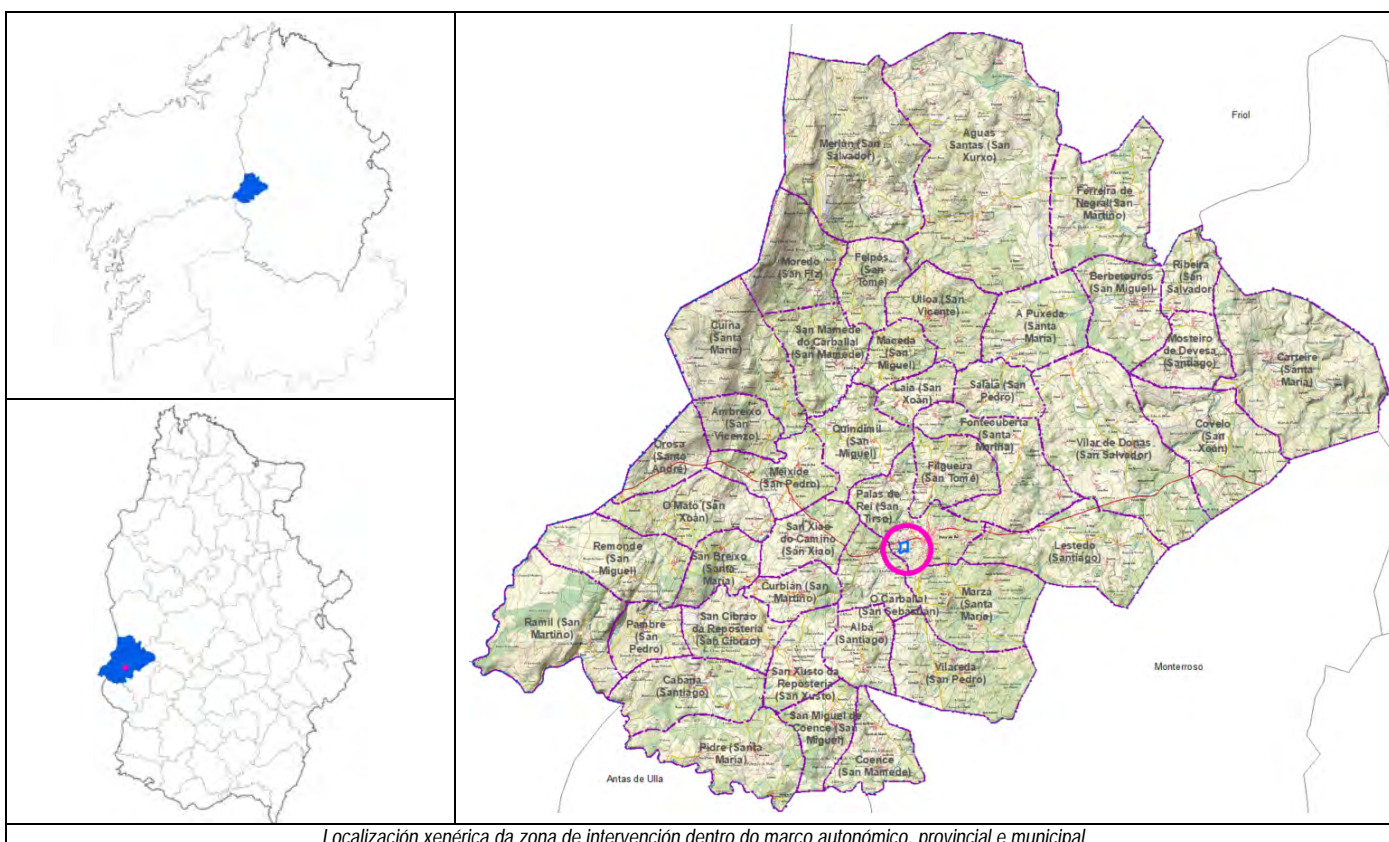
Unha vez en posesión da autorización pertinente, execútanse os traballos específicos de campo (prospección arqueolóxica de superficie), sendo o resultado e elaboración das referencias obtidas durante tales tarefas os principais compoñentes do actual documento, entendido como Informe final e Memoria Técnica da intervención autorizada.

3. CARACTERÍSTICAS DA ÁREA DE ESTUDIO

3.1. Localización da zona afectada

O marco espacial da actuación arqueolóxica desenvolvida cinguiuse á superficie de afección definida para a ampliación do PE Palas de Rei, Fase III prevista. O núcleo desa superficie é a poligonal deseñada para definir a ampliación, a cal acada os 0,03 km² (37.200 m²). Engadíase ó estudo unha área adicional, conformada polo contorno de respecto arqueolóxico, estipulado segundo a lexislación vixente nun perímetro de 200 m contados a partir dos límites da poligonal (*ver detalles no apartado 4.2*).

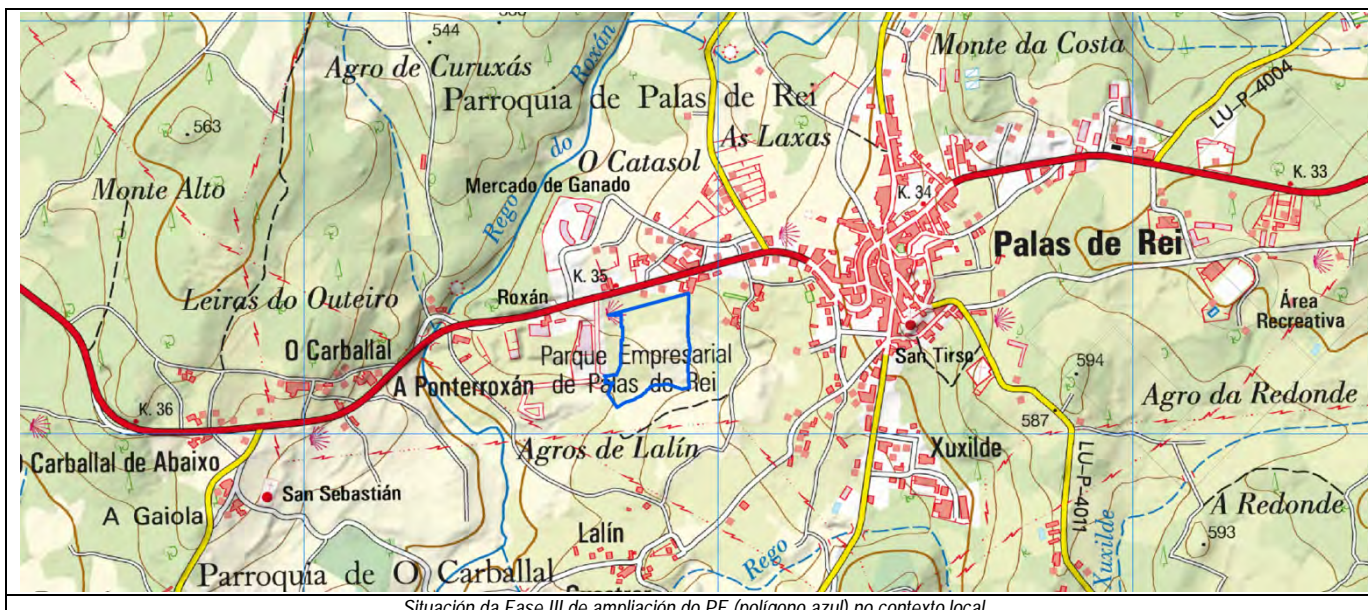
Nun encadre xeográfico xeral a intervención desenvólvese dentro da provincia de Lugo, situándose cara o límite occidental do cuadrante SO da mesma e limitando coas veciñas provincias de A Coruña e Pontevedra. É neste emprazamento xenérico onde se sitúa o concello de Palas de Rei, ó que pertencen os terreos do parque empresarial e tamén a superficie da Fase III na súa ampliación.

Localización xenérica da zona de intervención dentro do marco autonómico, provincial e municipal

Dentro do termo municipal de Palas de Rei, a intervención efectuada sitúase cara a súa parte centro meridional, enmarcada en terreos da parroquia de San Tirso de Palas e quedando moi próxima ó núcleo urbano e capital do concello. De feito, o ámbito espacial abarcado pola prospección iníciase a uns 200 metros cara o Oeste da casa consistorial, sendo por tanto a propia capital de Palas de Rei a entidade de poboación máis próxima.

O espazo destinado a acoller a ampliación da Fase III ocupará os terreos que lindan co parque empresarial actual pola súa marxe Leste. Completan o encadre poboacional localidades de moita menor entidade, como son as de Lalín (a 370 m ó S) ou A Ponterroxán (a 300 m ó O).

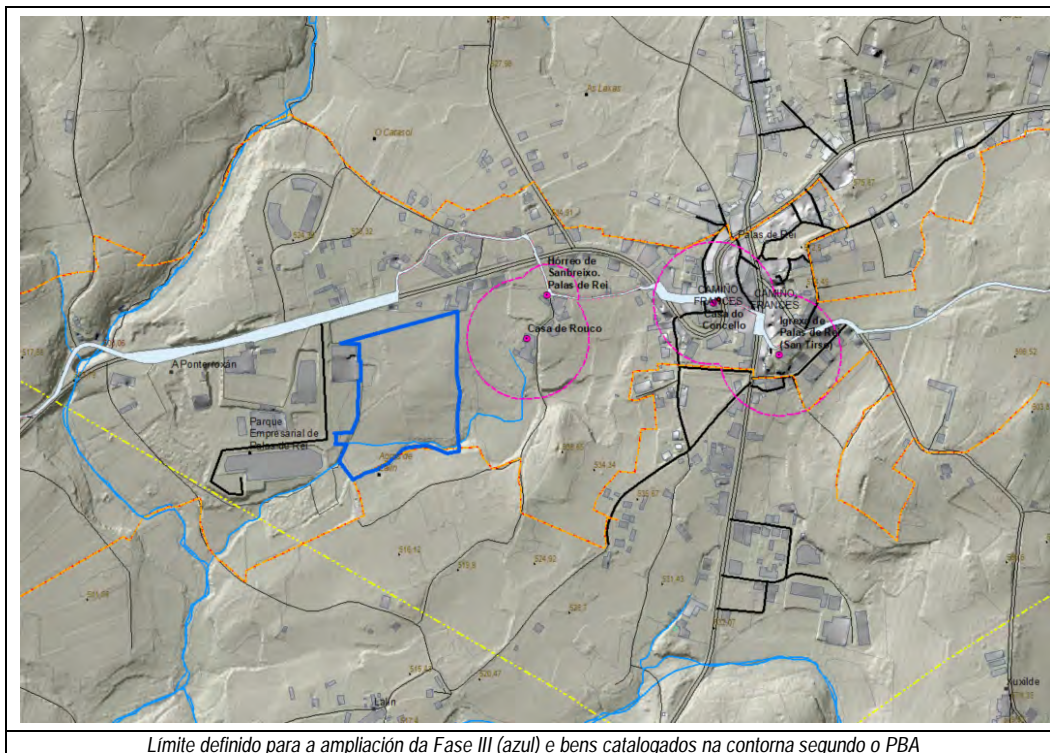

Situación da Fase III de ampliación do PE (polígono azul) no contexto local

3.2. Caracterización arqueolóxica e cultural

Leváronse a cabo as consultas pertinentes no relativo ó patrimonio arqueolóxico, arquitectónico e etnográfico da zona de estudo e o seu ámbito próximo, de cara a confeccionar as bases sobre as que se desenvolveu o traballo de campo posterior.

Tales consultas baseáronse nos catálogos existentes que, ante a ausencia de PXOM e catálogo asociado en Palas¹, se centraron na relación dos bens que figuran no Plan Básico Autonómico publicado pola Xunta de Galicia².

Limite definido para a ampliación da Fase III (azul) e bens catalogados na contorna segundo o PBA

O resultado da revisión sobre o PBA ofrece, tal e como se reflicte na imaxe da esquerda, a ausencia de calquera elemento de índole cultural dentro da superficie delimitada para a Fase III da ampliación prevista para o P.E.

Os bens culturais máis próximos sitúanse cara o contorno Norte (Camino Francés) e marxe Leste (Casa de Rouco e Hórreo de Sanbreixo). Non figura xacemento arqueolóxico algún na zona.

A seguinte táboa recolle as distancias concretas de referencia.

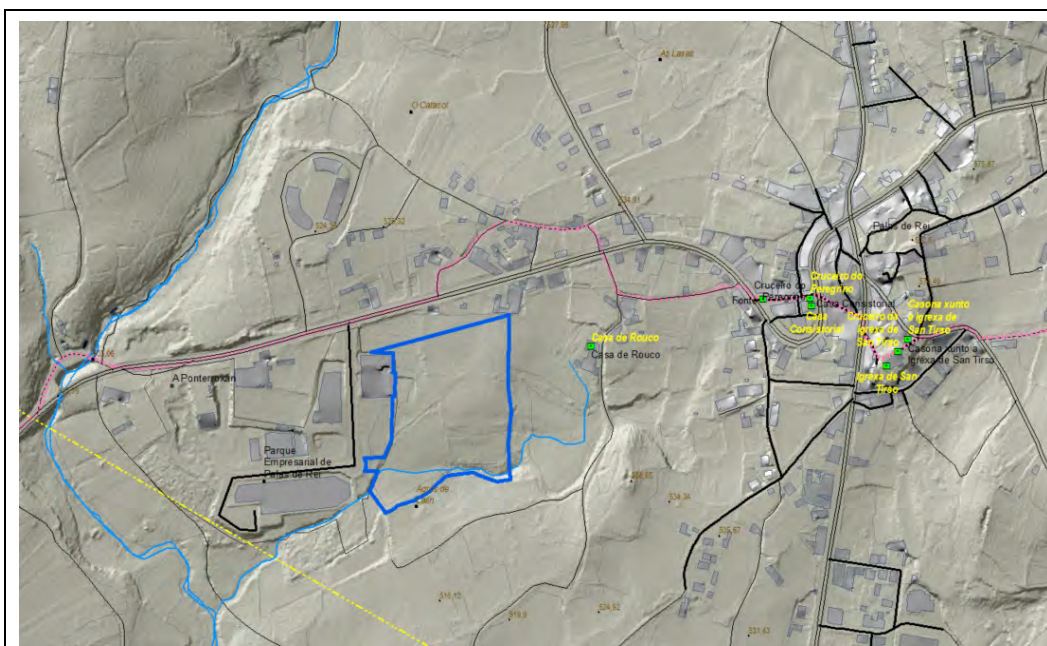
¹ O Concello de Palas de Rei réxese actualmente polas Normas Subsidiarias de Planeamento aprobadas o 30.11.1994 e con publicación no BOP de 09.12.1994, que non conteñen relación específica ou catálogo de elementos culturais, citando como referencia de base o inventario que recollían as xa superadas NSPP de 1991.

² O Plan Básico Autonómico (PBA) foi aprobado por Decreto 83/2018, de 26 de xullo, sendo publicado no DOG nº 162 de 27.08.18. Tal e como se describe nas súas disposicións xerais, será de aplicación non concellos que carezan de plan xeral de ordenación municipal ó tempo que terá carácter complementario do ordenamento municipal naqueles concellos que dispoñan del.

Bens catalogados no PBA dentro dun radio aproximado de 500 m respecto á poligonal definida para a ampliación do P.E., Fase III:

PBA Id	Nome	Lugar	Parroquia	Categoría	Distancia á Fase III do PE
25049	Casa de Rouco	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Arquitectura Civil	115 m ó L
25050	Hórreo de San Breixo	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Etnografía	151 m ó NL
25048	Casa do Concello	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Arquitectura Civil	421 m ó L
25047	Igrexa parroquial San Tirso	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Arquitectura Relixiosa	529 m ó L
	Camiño Francés	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Camiño de Santiago/BIC	40 m ó N

A modo de complemento adicional, e tendo en conta que a zona de estudo se insire no ámbito de protección delimitado para o Camiño Francés de Santiago, acudiuse tamén á información propia elaborada no seu momento (Decreto 227/2011, de 2 de decembro), de cara a complementar no posible a información contida no PBA.

Elementos culturais relacionados do Camiño Francés respecto da superficie de ampliación deseñada para o P.E.

Tal e como recolle a imaxe da esquerda, na documentación relativa ó Camiño Francés figura algún que outro ben non considerado no PBA.

En todo caso, todos estes elementos sitúanse dentro do núcleo de Palas e, por tanto, bastante afastados da nosa zona de estudo.

De novo se reitera a total ausencia de bens de índole cultural dentro da superficie definida para a Fase III nin na súa contorna máis inmediata.

Cabe sinalar que estes elementos adicionais non se atopan recollidos no PBA, polo que a día de hoxe carecen de protección específica no marco normativo vixente. Recóllense na táboa as distancias de referencia respecto da poligonal definida para a Fase III.

PBA Id	Nome	Lugar	Parroquia	Categoría	Distancia á Fase III do PE
-	Fonte	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Arquitectura	356 m ó L
-	Cruceiro do Peregrino	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Etnografía	422 m ó L
-	Cruceiro da Igrexa de San Tirso	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Etnografía	544 m ó L
-	Casona xunto a igrexa de San Tirso	Palas de Rei	Palas de Rei, San Tirso	Arquitectura	559 m ó L

O resultado da investigación previa sobre o contexto cultural da zona de estudo é, segundo os datos presentados aquí, bastante claro e homoxéneo: non existe ningún ben cultural dentro da superficie que se prevé ocupar coa Fase III do P.E. nin tampouco nos seus lindes inmediatos. Os elementos máis próximos son o trazado do Camiño Francés (a 40 m ó N da poligonal) e o hórreo de San Breixo (115 m ó L).

A prospección de superficie efectuada cos traballos de campo permite concretar de forma máis tanxible a situación patrimonial do ámbito de estudo, cos detalles e características que se reflicten no apartado de resultados deste documento.

3.3. Detalles sobre a ampliación proxectada (Fase III)

Na *Modificación puntual nº 1 do PSOAEG* recóllense os criterios xerais que rexerán a así chamada Fase III da Ampliación do Polígono Empresarial de Palas de Rei. O seguinte extracto reflicte os elementos esenciais que tal documento inclúe.

O parque empresarial de Palas de Rei-Fase III	Criterios de modificación (Cap. 7.2):
 <p>Superficie total do ámbito: / Superficie total del ámbito: 42.280,56 m²</p>	<p>Os factores estruturantes, ambientais, patrimoniais e físicos permanecen practicamente nos mesmos valores que para a fase II analizada no PSOAEG, ao igual que os non estruturantes, o axuste á demanda estimada non sobre variación.</p> <p>Por outra banda o solo no que se atopa a delimitación da actuación que nos ocupa (fase III) está clasificado como: solo urbano, non urbanizable común e solo non urbanizable de protección agrícola e forestal nas normas vixentes, clasificación que varía con respecto á reservada na fase II porque incorpora o solo urbano. A ubicación elixida ten como referencia as dúas fases existentes e a factibilidade de desenvolvemento dunha terceira.</p> <p><u>Determinacións particulares para a modificación do PE Palas de Rei Fase III (7.3.4):</u></p> <p>A nova actuación delimitada afecta a unha nova clase de solo, solo urbano, non afectado na actuación anterior pero non se considera que altera as determinacións contidas no PSOAEG.</p> <p>Por non someterse a Modificación Puntual a AAE ordinaria, o Plan que desenvolva esta área deberá someterse ao procedemento ordinario de avaliación ambiental estratéxica.</p> <p>(...) O acceso da fase III do Parque Empresarial de Palas de Rei á rede viaria non poderá realizarse directamente desde a estrada N-547 debendo conectarse ao sistema viario interior das fases anteriores do citado Parque Empresarial (...).</p> <p>Análise da relación do PSOAEG co patrimonio cultural (XIV.1):</p> <p>O eido afecta ao BIC Camiño de Santiago Francés. Adoptaranse as medidas contidas nos apartados 7.4 e 7.5. A afección ao Camiño poderá provocar condicións na ordenación dunha franxa de terreo que teña suficiente amplitude para garantir a súa protección.</p>
<p>Extracto de criterios e consideracións a ter en conta na Fase III do PE Palas de Rei contidos na Modificación puntual nº 1 do PSOAEG</p>	

Nos estudos específicos realizados para desenvolver o proxecto sectorial da Fase III fíxose unha análise sobre as afeccións ó territorio para a delimitación contida na modificación do PSOAEG, detectando varias cuestións a resolver: solape co solo urbano que afecta a dúas edificacións existentes, illa de terreo en solo rústico de protección ordinaria non incluída e falta de adaptación dos límites suxeridos respecto do parcelario existente.

De cara a resolver estas incongruencias, deseñouse unha nova proposta de delimitación desta Fase III:

	<p><u>Criterios da nova proposta de delimitación:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> · Xa que coma non e pode facer un novo acceso á estrada N-547, propónse eliminar a afección ó solo urbano e polo tanto ás edificacións existentes. Deste xeito tamén se elimina a afección da estrada · Eliminar a illa de solo rústico entre o parque existente e a ampliación · Axustarse ó parcelario existente · Resolver o acceso dende o parque existente <p><u>Especificacións da proposta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> · Conectar co viario existente na primeira fase (rotonda), para o que habería que modificar a ordenación actual, eliminando parte da zona deportiva e trasladándoa á nova ampliación · Establecer unha zona verde perimetral recollendo o regato existente na zona S e como barreira visual na zona L, cunha ordenación que permita a ampliación do parque existente. <p><u>Resultados da proposta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> · A imaxe da esquerda reflicte a área redelimitada, coa superficie eliminada e cor vermella e en azul a agora engadida. · A superficie quedaría en 38.067 m², cunha variación de 4213,56 m² respecto da orixinal (42.280,56 m²), o que resulta o 10% de variación. A superficie que varía na nova delimitación afecta a 10.426,85 m², representando un 24,7% sobre a orixinal. As variacións indicadas cumpren coas determinacións que establece o artigo 5.3 do PSOAEG.
---	--

Esta nova proposta de delimitación para a Fase III ven supoñer a resolución das cuestións máis problemáticas detectadas no deseño inicial recollido no PSOAEG:

A imaxe da esquerda recolle a delimitación definitiva deseñada para esta Fase III da ampliación (contorno azul), en relación cos límites iniciais marcados no PSOAEG (polígono vermello).

Os axustes efectuados a partir dese último levantamento topográfico para a nova proposta de delimitación indican que a área completa definida abarca un total de 37.199,69 m².

Foi a totalidade desa superficie (0,037 km²) o centro principal da intervención arqueolóxica efectuada.

Os pormenores da devandita actuación son os que forman o contido do capítulo que se presenta a continuación.

4. DESENVOLVEMENTO DA ACTUACIÓN ARQUEOLÓXICA

4.1. Obxectivos e Finalidade

A actuación arqueolóxica executada, e que conforma o núcleo do presente documento, estivo centrada na realización dun estudo arqueolóxico sobre a superficie delimitada na documentación que integra o “Proxecto de Ampliación do Parque Empresarial de Palas de Rei, Fase III”.

Tal estudo tivo como base a posta en práctica dunha prospección superficial da área comprendida por todo o espazo a ocupar coa ampliación deseñada, así como dos terreos enmarcados nos 200 metros de radio en todo o perímetro deses límites.

Esta intervención inscríbese na modalidade de avaliación previa e atópase xustificada, ademais de polo indicado nas normativas xenéricas sobre avaliación de impacto ambiental, no cumprimento das determinacións xerais establecidas no apartado 7.3.1 da Memoria descritiva da modificación puntual nº 1 do PSOAEG (ver apartado 2.1 do presente documento).

O estudo arqueolóxico efectuado tivo como principal pretensión a de realizar unha inspección específica sobre a superficie afectada pola proposta de delimitación da Fase III no PE Palas de Rei. O principal destino dos resultados obtidos é o de seren empregados para identificar aquelas posibles afeccións que, en materia cultural, poidan resultar da posta en práctica desa ampliación.

De tal forma, a finalidade última desta intervención é a de levar a cabo a valoración sobre o impacto patrimonial do proxecto de ampliación en trámite, cumprindo así as determinacións impostas pola normativa base de aplicación. A partir desa identificación do posible impacto cultural é factible valorar a incidencia das obras programadas sobre o ben ou bens afectados. Con iso conséguense -previa conformidade cos organismos competentes nesta materia- adoptar as solucións máis axeitadas para paliar ou minimizar tales efectos.

4.2. Definición e deseño da Intervención arqueolóxica

A realización da actuación arqueolóxica mantivo como eixo central a exploración e estudo dos terreos abarcados dentro da delimitación deseñada para a *Ampliación do Parque Empresarial de Palas de Rei, Fase III*, así como nas marxes de cautela establecidas pola normativa hoxe vixente e que, como tal, figuran no presente documento.

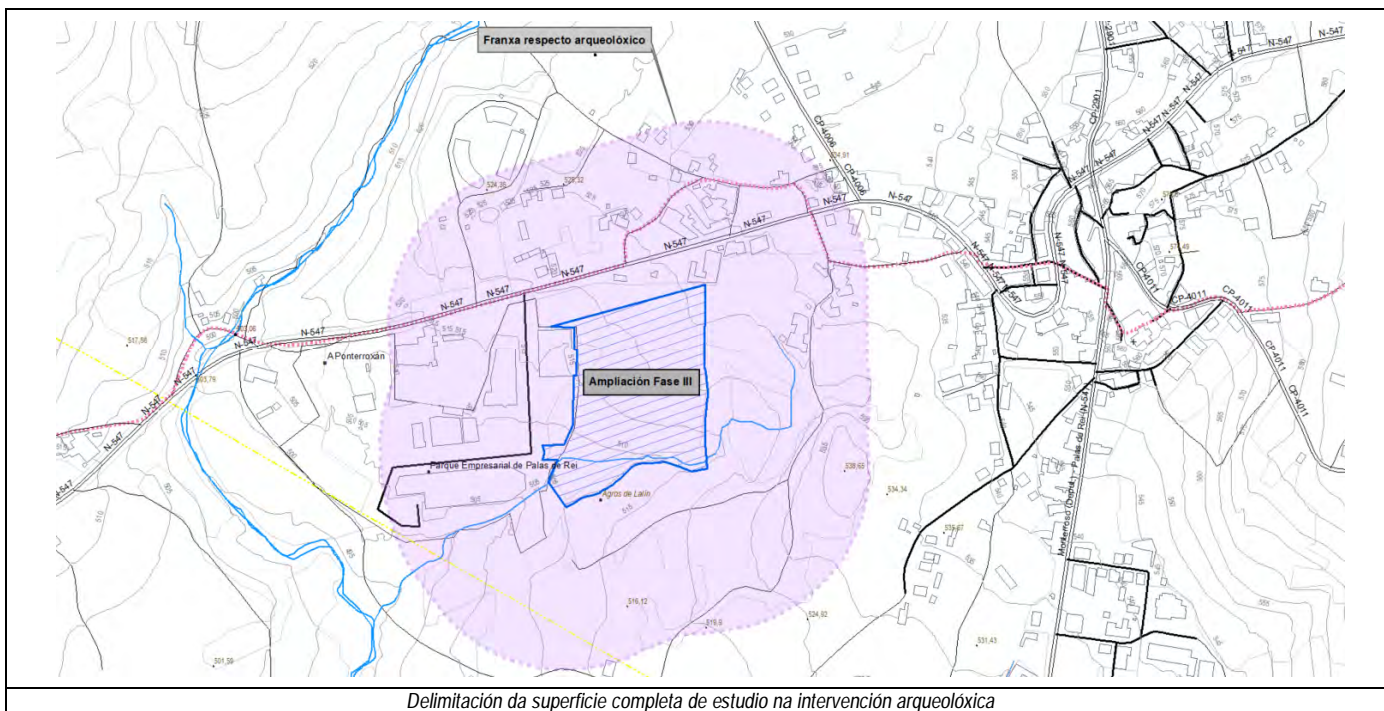
Este tipo de actuacións encádranse dentro da categoría de prospección arqueolóxica, a cal se define en la Lei 5/2016, de Patrimonio Cultural de Galicia, da seguinte forma (Art. 95): *“a exploración superficial e sistemática sen remoción de terras, tanto terrestre como subacuática, dirixida ao estudo e investigación para a detección de restos históricos, así como dos compoñentes ambientais relacionados con estes. A prospección abarca a observación e o recoñecemento sistemático de superficie y tamén a aplicación das técnicas que a arqueoloxía recoñece como válidas”*.

En base á lexislación sectorial vixente, o cometido das tarefas arqueolóxicas iniciábase coa tramitación administrativa do proxecto de actuación elaborado a tal efecto e por medio do cal se obtiña a preceptiva autorización para levar a termo a prospección superficial deseñada.

A intervención propiamente dita (traballo de campo) baseouse na exploración superficial dos terreos delimitados a tal efecto (conxunto das bandas de estudo definidas no proxecto autorizado). Esta modalidade de traballo (prospección) estivo dirixida á localización e identificación dos distintos bens categorizables como patrimonio cultural, así como á delimitación máis precisa posible dos seus espazos inmediatos e relacionables. A documentación así obtida posibilitou a realización das correspondentes valoracións sobre os distintos riscos de afección que os bens identificados poidan sufrir cos traballos proxectados para a Fase III de ampliación do P.E.

As superficies investigadas no presente estudio quedaban definidas xa no proxecto arqueolóxico autorizado no seu día pola DXPC. Manexáronse para tal delimitación os dous factores básicos empregados neste tipo de intervencións: superficie do proxecto de ampliación e franxa de respecto arqueolóxico. Cada un destes conceptos queda definido como sigue:

- *Superficie do proxecto de ampliación*: a área completa así definida na documentación aportada (37.199,69 m²)
- *Franxa de respecto arqueolóxico*: perímetro de 200 m de radio contados a partir da superficie de proxecto³

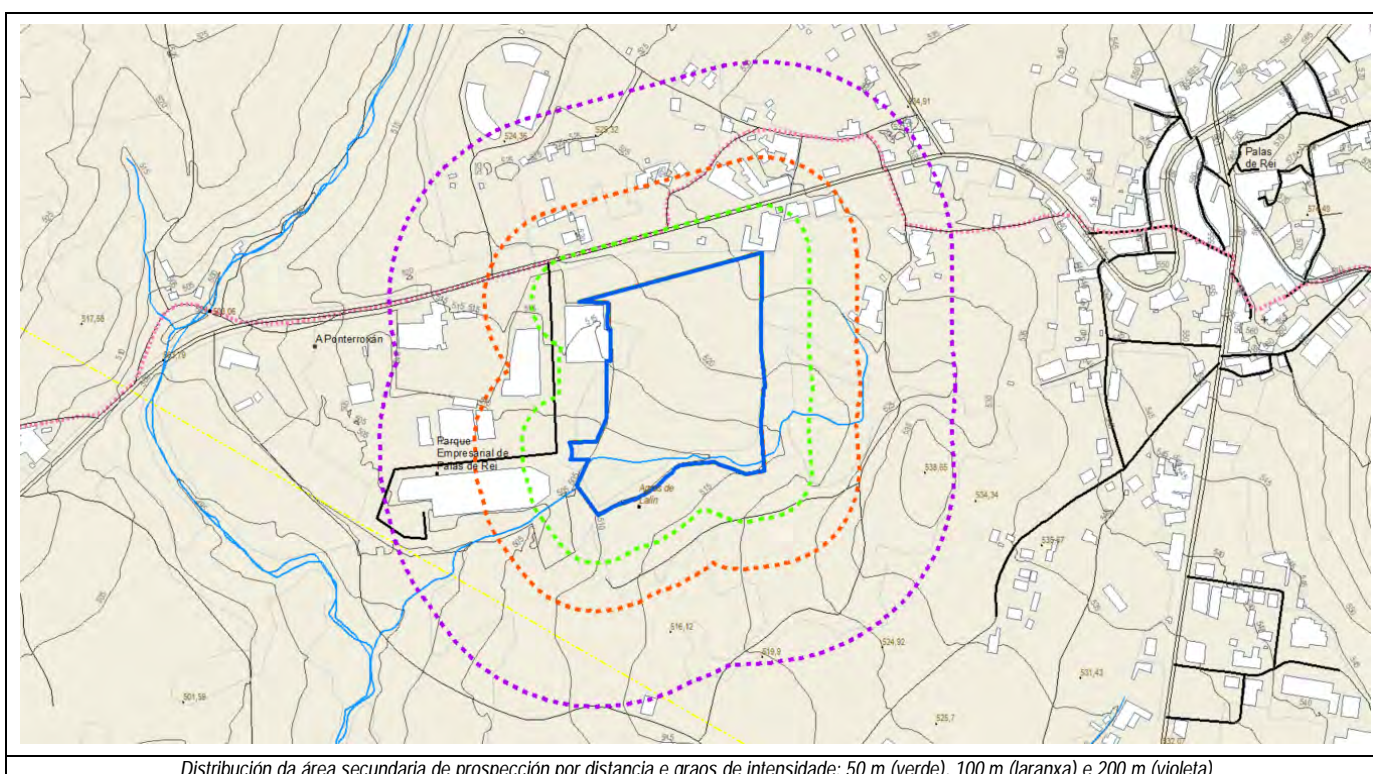

³ Baséase esta superficie no estipulado pola lexislación sectorial vixente (Lei 5/2016, do Patrimonio Cultural de Galicia). No seu artigo 38.2 define os contornos de protección subsidiarios para as distintas categorías de bens catalogados e que afectan a todas as clasificacións de solo que non sexan urbanas ou de núcleo rural. Ese contorno establécese en base a unha franxa –con anchura variable segundo categoría– que debe medirse a partir do elemento ou vestixio máis externo do ben que se protexe. No caso dos ben do patrimonio arqueolóxico estipula para dita franxa 200 metros.

A partir destas delimitacións a superficie de intervención completa abarcou un total de 336.838,22 metros cadrados. Tal e como xa se establecía nas propostas do proxecto arqueolóxico autorizado, as dúas áreas diferenciadas que compoñen esta superficie global servían tamén para marcar modalidades de traballo distintivas.

Así, a superficie que corresponde ós límites do proxecto de ampliación da Fase III convertíase na zona de actuación prioritaria, mentres que a franxa de respecto arqueolóxico entendíase como a área secundaria. Tales demarcacións pretendían atender ós intereses e necesidades propias de cada un deses espazos, polo que se mantivo tal distinción no traballo de campo executado. Os procedementos empregados en ambas zonas adaptáronse ás súas distintas circunstancias:

- **Superficie principal:** comprende o espazo completo delimitado para a ampliación da Fase III, tal e como se presenta na cartografía facilitada por Xestur. Nel desenvolveuse a prospección arqueolóxica máis intensiva dentro do posible, procurando identificar todo elemento susceptible de ser incluído en calquera das tres grandes categorías do patrimonio cultural (arqueoloxía, arquitectura e etnografía). A superficie así delimitada é de 0,037 km², aínda que algunha pequena zona foi excluída da exploración (ó atoparse xa ocupada por instalacións do parque empresarial existente). A razón de querer concentrar o maior esforzo investigador dentro desta área respondía ó feito de que os bens identificados nela son os que ostentan unha posición máis vulnerable en canto a riscos de afección directa.
- **Área secundaria:** abarcaba todo o ámbito espacial comprendido nos 200 metros de radio, a contar desde o perímetro exterior delimitado para a zona principal. Aínda que a área total chegaba ós 0,30 km² tamén neste caso foi necesario renunciar a unha parte dela, concretada no sector Oeste da mesma: toda a marxe centro occidental corresponde ó parque industrial existente, xa modificado e alterado polas construcións e urbanismo practicados nese terreo. Na restante superficie a modalidade de prospección procurou combinar pautas de tipo extensivo e intensivo, en función da maior ou menor proximidade á área prioritaria e tendo como base as seguintes distancias de referencia:
 - 0-50 m do perímetro exterior: sendo esta zona a que marca o contorno e os límites coa superficie principal, resultou obxecto dunha maior especificidade de estudio. Por mor das transformacións acaecidas no sector oriental, a inspección de superficie centrouse sobre todo nas marxes Leste e Sur deste ámbito, quedando o lado Norte revisado de forma só visual, a causa das dificultades (cando non directamente impedimentos) de acceso libre a esa zona. A intención era aquí de procurar localizar todos os bens clasificables en calquera das tres categorías culturais (arqueolóxica, arquitectónica e etnográfica), por ser esta a zona máis próxima ós límites establecidos para a ampliación da Fase III.
 - 50-100 m do perímetro exterior: dentro desta delimitación, os traballos desenvolto mantiveron un carácter moito máis puntual, coa fin de identificar sobre todo aqueles elementos arquitectónicos e arqueolóxicos inventariados que se emprazasen dentro da mesma. Aínda así, recolléronse tamén datos xerais sobre bens doutras categorías.
 - 100-200 m do perímetro exterior: nesta franxa a actuación procurou centrarse principalmente en identificar tanto os bens xa catalogados como posibles evidencias arqueolóxicas. Para iso levouse a cabo unha inspección visual naquelas zonas onde, sendo factible o acceso, puidera presupoñerse a existencia dalgún tipo de xacemento en base a trazos topográficos ou patróns de emprazamento.

Distribución da área secundaria de prospección por distancia e graos de intensidade: 50 m (verde), 100 m (laranja) e 200 m (violeta)

4.3. Plan de Traballo e Metodoloxía aplicada

Seguindo as esquematizacións de traballo propostas no Proxecto de Actuación autorizado, coa súa adaptación final á realidade da superficie intervida, expóñense de seguido as principais tarefas desenvolvidas ó longo da intervención arqueolóxica. Empréganse para iso as subdivisións en que se partían daquela as tres etapas da actuación (Planificación, Intervención de campo e Elaboración de resultados).

Fase I: Planificación. Esta primeira etapa tivo como principal obxectivo a preparación de todos aqueles referentes necesarios para o axeitado desempeño do traballo de campo posterior. Destácanse agora as principais tarefas executadas a tal efecto.

I.a. Preparación de cartografía: para a contextualización xenérica da zona de intervención máis planificación básica usáronse planimetrías a media e gran escala, con proporcións entre 1/50000 e 1/10000. Para a execución directa do traballo de campo eran precisas, pola contra, cartografías de maior detalle, nas que poder localizar de forma precisa os elementos e zonas a investigar. Manexáronse neste senso as distintas planimetrías facilitadas polo IET da Xunta de Galicia (relevos con MDT, evolución fotográfica PNOA ...). A iso uníase a planimetría específica da ampliación Fase III (escala 1/1000) a partir da que se obtiñan os límites en detalle das zonas afectadas e as diferentes dedicacións previstas en cada zona dentro desa superficie. A presentación dos resultados realízase combinando todas estas opcións cartográficas.

I.b. Investigación bibliográfica: obras xerais e de divulgación foron as fontes principalmente consultadas para obter unha caracterización xeral sobre o municipio e área de estudo. A investigación máis pormenorizada sobre o ámbito de prospección asentouse sobre todo nas consultas ó catálogo de bens culturais recollido no Plan Básico Autonómico e ós detalles sobre o Camiño Francés recompilados para a súa delimitación (Decreto 227/2011). Os resultados destas tarefas quedaron xa expostos en capítulos anteriores da actual memoria.

I.c. Consulta das Fichas de Inventario de Patrimonio: leváronse a cabo as consultas pertinentes na DXPC (Servizo de Arqueoloxía) co obxectivo de coñecer se existían na zona elementos arqueolóxicos non incluídos no PBA. O resultado destas labores foi negativo.

I.d. Investigación toponímica: esta actividade, entendida como a busca concreta de termos susceptibles de conter un significado arqueolóxico e/ou patrimonial foi desenvolvida a partir das distintas cartografías manexadas, prestando especial atención a aquelas de menor escala. Os resultados desta primeira actuación non ofrecían denominación algunha destacable. Facíase despois a revisión sobre a micro toponimia catastral publicada (sede virtual do Catastro), con resultados similares.

Fase II: Intervención. Os traballos de prospección arqueolóxica das superficies detalladas comezaban unha vez recibido o pertinente permiso por parte da administración, coa preceptiva comunicación á mesma do inicio da actividade. A duración destes traballos, datas e demais aspectos relacionados recóllense no apartado 4.4 do presente documento.

O obxectivo principal da intervención en campo baseábase na localización de todos aqueles bens encadrables no patrimonio cultural que se situasen dentro do ámbito delimitado para o estudo. Estes bens culturais serían os que posteriormente integrasen o Catálogo de Elementos do patrimonio cultural confeccionado para a presente intervención, segundo se amosa nos capítulos posteriores desta memoria.

Tal e como xa se expoñía no proxecto arqueolóxico autorizado e atendendo ós dous ámbitos de actuación diferencial delimitados (ver apartado anterior), as tácticas despregadas no traballo de campo bascularon entre dúas modalidades de procedemento:

I.a. Prospección intensiva de xacementos arqueolóxicos: no proxecto autorizado programábase levar a cabo esta modalidade de intervención dentro da chamada "Superficie principal" da área de estudo. En toda ela prevíase realizar un exame exhaustivo dos terreos, buscando non só a chamada arqueoloxía visible senón tamén aquela que non deixa pegadas observables na paisaxe. Aplicaríase para iso o método da revisión pormenorizada daquelas zonas que presentasen remocións de terras recentes (onde é posible detectar indicios materiais ou vestixios estruturais normalmente non perceptibles). Porén, o estado xeral de todo o ámbito abarcado nesta "Superficie principal" non posibilitou en caso algún o despregue de tal táctica intensiva, xa que a práctica maioría desa área mantén unha dedicación gandeira, con parcelas de prado onde a cobertura vexetal só permitía a inspección superficial xenérica da mesma.

I.a. Prospección extensiva xeral: encamiñada á busca tanto de xacementos arqueolóxicos visibles como de elementos arquitectónicos ou etnográficos, prevíase como a principal modalidade de traballo a despregar na chamada "Área secundaria" do ámbito en estudo. Aínda que foi nesta zona onde se emprazan todos os elementos detectados nos traballos, cabe sinalar que a actuación resultou eivada polas condicionantes de uso e ocupación dunha boa parte do ámbito: parque empresarial na metade Oeste, estrada nacional polo N, grupos de vivendas no N e NL así como parcelas pechadas en varias zonas provocaron que parte deses ámbitos se excluísen da inspección. Foron sobre todo os sectores Leste e Sur onde se centraron os esforzos prospectores, coincidindo co conxunto de parcelas con dedicación agro gandeira. A pesares de que a

vexetación existente nalgúns puntos e os accesos pechados en varias fincas dificultaron as opcións de inspección, as condicións xerais de visibilidade resultaron aceptables.

Fase III: Elaboración de Resultados. Iniciábase esta etapa tras teren finalizado os traballos de campo. Nela procésanse os resultados obtidos nas fases anteriores, levando a cabo as tarefas necesarias para cumprir cos obxectivos marcados para o conxunto da intervención.

Dado que a finalidade principal desta intervención arqueolóxica era a avaliación dos efectos do proxecto de ampliación do PE Palas de Rei desde unha perspectiva cultural, os procedementos seguidos para tal fin poden esquematizarse nos que a continuación se detallan:

III.a. Confección do Catálogo de Elementos: nel intégranse todos aqueles bens de índole cultural situados dentro da área de estudo, tal como se identificaban no traballo de campo. Realízase para cada un deles unha descrición pormenorizada, baseada na Ficha de Identificación que se recollía no proxecto arqueolóxico autorizado e que se plasma no apartado 5.A.2 da presente memoria. Acompañan a tales descrições os detalles fotográficos precisos e a localización cartográfica do elemento, empregando para iso como referencia a cartografía de proxecto.

III.b. Análise de afeccións e Valoración de Impactos: realizada tamén de forma individual para cada un dos bens que conforman o Catálogo de Elementos. Consiste en esencia en prever os posibles riscos que a execución das distintas obras proxectadas poida supor sobre cada elemento cultural. Os factores a considerar son múltiples: desde os trazos do ben en cuestión (natureza, estado, normativa de protección...) ata as características concretas dos traballos proxectados no seu contorno (distancias de referencia, posibles sinerxías...). Os datos xerados quedan plasmados na táboa realizada a tal efecto e que se basea no modelo xa proposto no proxecto arqueolóxico autorizado, cuxa representación definitiva se recolle no capítulo 5.B.1 deste documento.

III.c. Proposta de Medidas Correctoras: tomando como base as valoracións anteriores deséñanse as pautas a poñer en práctica durante a execución das tarefas vinculadas ó proxecto de ampliación da Fase III no PE Palas. Estas pautas poden ser de tipo preventivo, paliativo ou corrector e a executar de maneira previa ou simultánea ás obras agora en proxecto. As medidas propostas foron adaptadas ás circunstancias concretas da intervención e á natureza dos elementos identificados. Quedan reflectidas no capítulo 5.B. desta memoria.

Recóllese de seguido o modelo de táboa empregado para a análise de afeccións e valoración de impactos, tomado da proposta que xa aparecía no proxecto arqueolóxico autorizado.

Nº DE ORDE: <i>(o mesmo que na Ficha de Identificación)</i>		
Clasificación del elemento: <i>(Idem)</i>		
Área de protección legal: <i>(1)</i>	Catalogado en Ordenamento: <i>(2)</i>	Nº de Catálogo: <i>(2)</i>
Obra máis próxima <i>(3)</i>	Situación respecto á obra: <i>(3)</i>	Distancia: <i>(3)</i>
Análise da Afección e Valoración do Impacto:		
Relación coas obras previstas: <i>(4)</i>		
Valoración do Impacto:	<i>(5)</i>	
Medidas Correctoras	<i>(6)</i>	

(1) Área de protección legal: designase o ámbito de protección establecido para o elemento en cuestión, que de maneira xenérica, e á falta de planificación específica, é o denominado como Contorno de protección subsidiario pola Lei 5/2016 del Patrimonio Cultural de Galicia no seu artigo 38, segundo se concretaba en apartados anteriores.

(2) Catalogación en Ordenamento: detállase se o ben en cuestión se atopa incluído no inventario de bens protexidos pola normativa de ordenamento municipal, indicando igualmente o código ou número que en dito catálogo lle é asignado.

(3) Situación respecto ás obras: dentro do proxecto xeral das obras previstas, sinálase aquí aquela zona de traballo que se confire como a máis próxima ó elemento, indicando igualmente a situación xeográfica da mesma respecto ó ben patrimonial así como a distancia que separa a ambos.

(4) Relación coas obras previstas: da forma máis detallada posible, descríbese a situación do elemento en relación ós traballos proxectados no seu entorno próximo, incluíndo as previsións de afección que a posta en práctica de ditos traballos suporía sobre o ben patrimonial en cuestión.

(5) Valoración do Impacto: para a súa correcta definición, séguense as designacións establecidas no Real Decreto 1131/1988 de 30 de Setembro (xa derogado pero que se manteñen no apartado 8, Anexo VI da Lei 21/2013, de 9 de decembro, de avaliación ambiental):

- Impacto Compatible: aquel no que a súa recuperación é inmediata tralo cese da actividade, e non precisa prácticas protectoras ou correctoras.

- Impacto Moderado: aquel no que a súa recuperación non precisa prácticas protectoras ou correctoras intensivas, e no que a consecución das condicións iniciais require certo tempo.

- Impacto Severo: aquel no que a recuperación das condicións do elemento esixe a adecuación de medidas protectoras ou correctoras, e no que, aínda con esas medidas, aquela recuperación precisa un período dilatado.

- Impacto Crítico: aquel no que a súa magnitude é superior ó limiar aceptable. Con el prodúcese unha perda permanente de calidade das condicións do elemento, sen posible recuperación, incluso coa adopción de medidas protectoras ou correctoras.

(6) Medidas Correctoras: detállanse aquelas pautas que foron deseñadas para minimizar ou paliar os efectos previsibles das obras sobre o elemento cultural identificado. A serie de medidas aquí detalladas enténdense como propostas de actuación, que en todo caso deberán ser confirmadas pola administración competente (DXPC).

A presente Memoria recolle todas estas circunstancias, erixíndose así como a representación palpable do termo e finalización de todos os traballos incluídos na intervención arqueolóxica autorizada no seu día.

4.4. Duración da actuación e Equipo técnico executor

Tras ter recibido a preceptiva autorización administrativa, procedíase a iniciar o traballo de campo correspondente (prospección de superficie), o cal foi executado empregando para iso a única xornada que xa prevía no proxecto de referencia.

Así, o inicio da intervención de campo era comunicado ante a DXPC (en atención ás obrigas establecidas no Decreto regulador da actividade) mediante escrito a tal efecto asinado pola directora da prospección. Esa comunicación realizábase con data 20 de maio de 2020 ante a Sede Electrónica da Xunta de Galicia e empregando para iso o modelo de solicitude xenérica (PR004A) e onde se sinalaba esa mesma data como momento a partir do cal se podería efectuar a revisión de campo. O xustificante da presentación no rexistro electrónico ten número de entrada 2020/866066 e CVE: 59e86eba-6db7-31b8-9678-c87a8c539cd8.

Por mor das especiais circunstancias impostas pola situación sanitaria, os labores relacionados coa fase de prospección non se deron por rematados ata a xornada do 26 de maio de 2020, feito así comunicado mediante novo escrito ó efecto remitido á DXPC. O método de entrega usado foi o mesmo que no caso do inicio (arquivo pdf anexo ó modelo PR004A na Sede Electrónica da Xunta de Galicia). Tiña entrada esta comunicación do final de obra o día 29.05.2020, con xustificante de entrada 2020/937838 e CVE: 9c78ad6d-c8aa-34c5-bdf3-500af6a7b2e.

O equipo encargado do desenvolvemento dos traballos expostos neste documento estivo conformado polos dous técnicos arqueólogos que xa figuraban na proposta presentada no proxecto autorizado e coas mesmas funcións esenciais especificadas (arqueóloga directora máis técnico axudante).

De tal xeito, o persoal arqueólogo que tomou parte nos traballos necesarios para elaborar a presente memoria estivo composto polos integrantes que agora se indican e coas funcións e responsabilidades que tamén se recollen:

Arqueóloga Directora: Mª Pilar Fernández Pintos
Proxecto, traballo de campo e Memoria

Arqueólogo axudante: Juan Carlos López García
Traballo de campo

5.- PRESENTACIÓN DE RESULTADOS

No actual capítulo expóñense os principais resultados obtidos a partir da execución global da actuación arqueolóxica autorizada. Esta presentación lévase a cabo en base ós dous obxectivos primordiais da intervención: localización de elementos culturais e valoración de posibles afeccións sobre os mesmos por parte das obras en proxecto.

5.A. Superficie intervida e Elementos localizados

A relación de apartados que se integran neste epígrafe iníciase cunha descrición da zona que resultou obxecto de estudio –efectuada dende unha óptica xeográfica e arqueolóxica- para presentar despois a relación de elementos culturais identificados dentro da mesma.

5.A.1. Descrición da superficie de estudio

As características do terreo investigado (topografía, modificacións, condicións de ocupación e usos do solo) condicionan en gran medida non só o desenvolvemento da actividade prospectora senón tamén a mesma potencialidade cultural da zona. Por tal motivo preséntase de seguido unha descrición valorada dos factores máis destacados que, dende esta perspectiva, se observaron dentro da área obxecto da intervención.

Usos e ocupación do solo: o ámbito investigado podería cualificarse como un entorno periurbanizado, no que se mesturan trazos rurais con elementos de indubidable carácter urbano. Conviven neste espazo o parque empresarial (ocupando o terzo centro oriental) con pequenas agrupacións de vivendas en núcleo rural (sector NNL) e parcelas de uso agro gandeiro (terzo centro oriental e toda a metade S). Vemos con esta situación zonas considerablemente alteradas fronte a outras que aínda preservan os usos tradicionais dos terreos.

Esta dicotomía mantense tamén no relativos ás vías de tránsito, presididas polo paso da estrada N-547 que atravesa o ámbito de estudio polo seu sector N cun sentido L-O. Cara esta estrada principal conflúen a maior parte dos viarios presentes na zona investigada e que manteñen trazas ben distintas: dende as rúas amplas do parque empresarial ata as estreitas pistas asfaltadas que acceden ós grupos de vivendas unifamiliares dos sectores N e L, ás que se engaden algúns pequenos camiños para acceso ás parcelas agrarias da marxe meridional e que son prioritariamente de uso privado.

Topografía: a morfoloxía da superficie en estudio ven marcada pola presenza dun pequeno curso de auga (afluente polo L do regato do Roxán) que atravesa o terzo Sur deste ámbito cunha dirección LNL a OSO. Así, toda a beira Norte deste rego mantén unha inclinación en pendente suave con sentido de descenso de NL a SO, mentres que na ribeira Sur a inclinación predominante marca unha dirección de LNL a OSO. A pesar destas diferenzas, as cotas altitudinais mantéñense nun rango moi similar en toda a área intervida: dos 535 msnm da esquina NL ós 500 msnm da esquina SO. Pódese dicir que nos atopamos nunha área de suave valgada que bascula polo xeral de NL cara SO, marcada polo paso de cursos de auga de pouca entidade e onde non se dan outros accidentes topográficos de importancia. Nunha vinculación coas descricións anteriores, vese que nas zonas máis altas (parte N e NL) predomina o uso residencial mentres que as áreas máis baixas se dedican a prados e cultivos.

A combinación destes factores influíu claramente no desenvolvemento da exploración arqueolóxica: ademais de excluír dos traballos a parte ocupada polo polígono empresarial, tivo que reducirse a unha mera perspectiva visual nas zonas habitadas (zona N, NL e L) ó tempo que houbo de adaptarse á dificultade de accesos ás parcelas gandeiras (sector S).

Por outra banda, a ausencia de remocións de terra recentes que puideran ser revisadas impediu a práctica da prospección intensiva, razón pola que a intervención tivo que basearse exclusivamente na busca de elementos con estruturas perceptibles na paisaxe.

As tomas fotográficas que se recollen a continuación pretenden reflectir estas diferenzas na diversidade de usos e forma de ocupación que acaban de expoñerse.

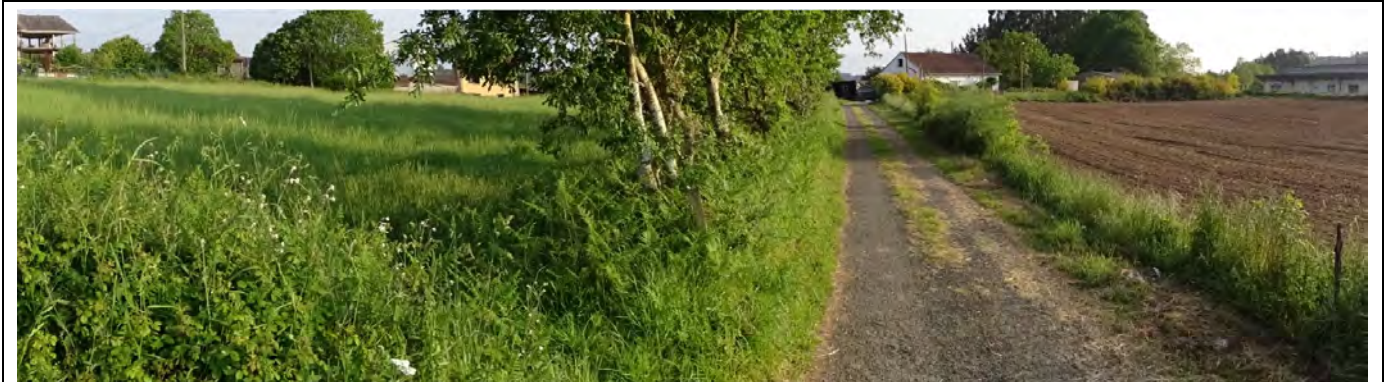
Tendido eléctrico que cruza o terzo S da área de prospección, visto dende L

N-547 á altura do P.E., vista dende O

Praderías e camiños de terra cara a parte S da área de estudo, co P.E. ó fondo. Panorámica tomada dende S

Vivendas e fincas de labor cara o extremo NNO da área de prospección (zona próxima ó mercado de gando). Panorámica tomada dende O

Zona>NNL da área de prospección, onde o Camiño de Santiago se achega de novo á N-547. Combinanse fincas a prado con edificacións de distintas tipoloxías e o contorno empresarial (parcela con vehículos agrícolas abandonados ó fondo). Vista dende N

Aínda coas restricións impostas polas condicionantes do terreo indicadas ata aquí, compre sinalar que a práctica da prospección levada a cabo pode considerarse axeitada, contando coas garantías de detalle suficientes para acadar os obxectivos pretendidos co traballo.

Coa intención de confirmar o anterior argumento, recóllense de seguido os pormenores da investigación posta en práctica, empregando a tal fin a análise sobre o potencial arqueolóxico e cultural da área investigada xunto coas actividades despregadas na intervención.

•**Potencial arqueolóxico:** segundo xa se avanzaba no proxecto autorizado e se confirmaba en apartados previos desta memoria, tanto a área de estudo como a súa contorna próxima carecen de restos de índole arqueolóxica catalogados ou coñecidos. Os traballos agora realizados non chegaron a modificar esta situación: nin a micro toponimia de catastro nin a revisión sobre a cartografía volumétrica recente (MDT-Lidar) permitiron detectar novas posibilidades neste campo.

Cartografía de relevo (sombreado Lidar) empregada na análise arqueolóxica da zona coa localización das fotografías que se acompañan de seguido

Foto A: a ausencia de accesos non permitiu revisar o pequeno outeiro emprazado no extremo LSL da área de prospección, afectado por tendido eléctrico. Vista dende SO

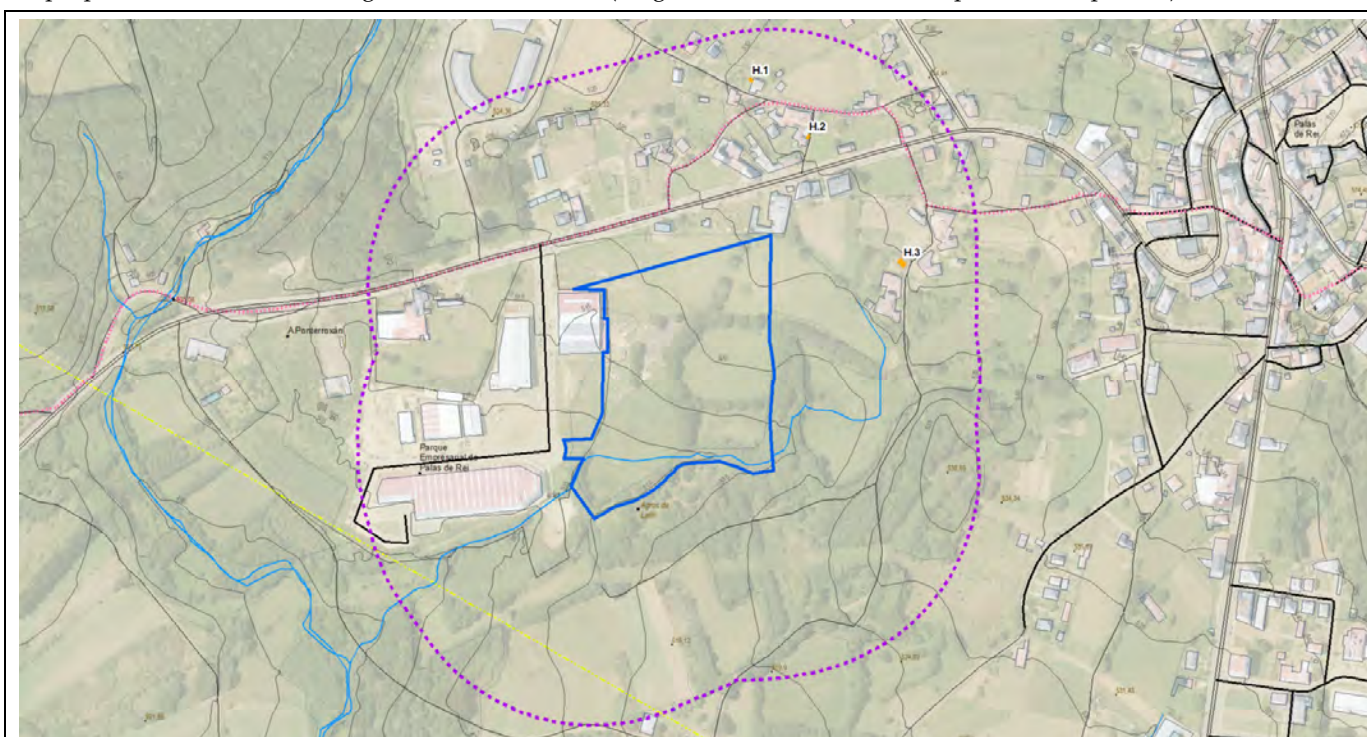

Foto B: o terzo Sur da área de prospección presentaba terreos con boa visibilidade e sen vestixios potenciais detectables. Vista dende S

Foto C: dentro da área principal de prospección (futura ampliación da Fase III) dominaban as praderías, con terreos en suave descenso cara o regato e onde non se detectaron nas análises cartográficas ou de campo indicios de potencialidade arqueolóxica. Vista dende O

•**Potencial arquitectónico e etnográfico:** máis aló dos elementos catalogados xa coñecidos (hórreo de Sambreiro e Casa de Rouco) tampouco nestas categorías se deron avances significativos cos traballos de inspección efectuados. No que atinxe á parte de arquitectura, a revisión de campo permitiu comprobar que os inmobles presentes na zona de estudo carecían de elementos significativos ou diferenciadores. Moi similares son as conclusións pola parte etnográfica, onde os únicos elementos que puideran entrar nesta categoría serían os hórreos (chegaron a verse 3, en distintos puntos da superficie).

Localización dos tres hórreos (puntos laranxa numerados) de construción recente dentro da área completa de prospección (raiado malva) sobre cartografía BTG e PNOA

Porén, os tres exemplares localizados están construídos en materiais non tradicionais (tixolo, cemento ou formigón), sendo de creación bastante actual. Por este motivo non se inclúen no catálogo de elementos a valorar, limitándonos unicamente a recollelos neste apartado preliminar.

Hórreo 1: pequena construción en cemento e ladrillo a carón do lateral O da vivenda. Vista tomada dende S

Hórreo 2: realizado completamente en ladrillo, sobre o muro de bloques que pecha o espazo da propiedade. Vista tomada dende N

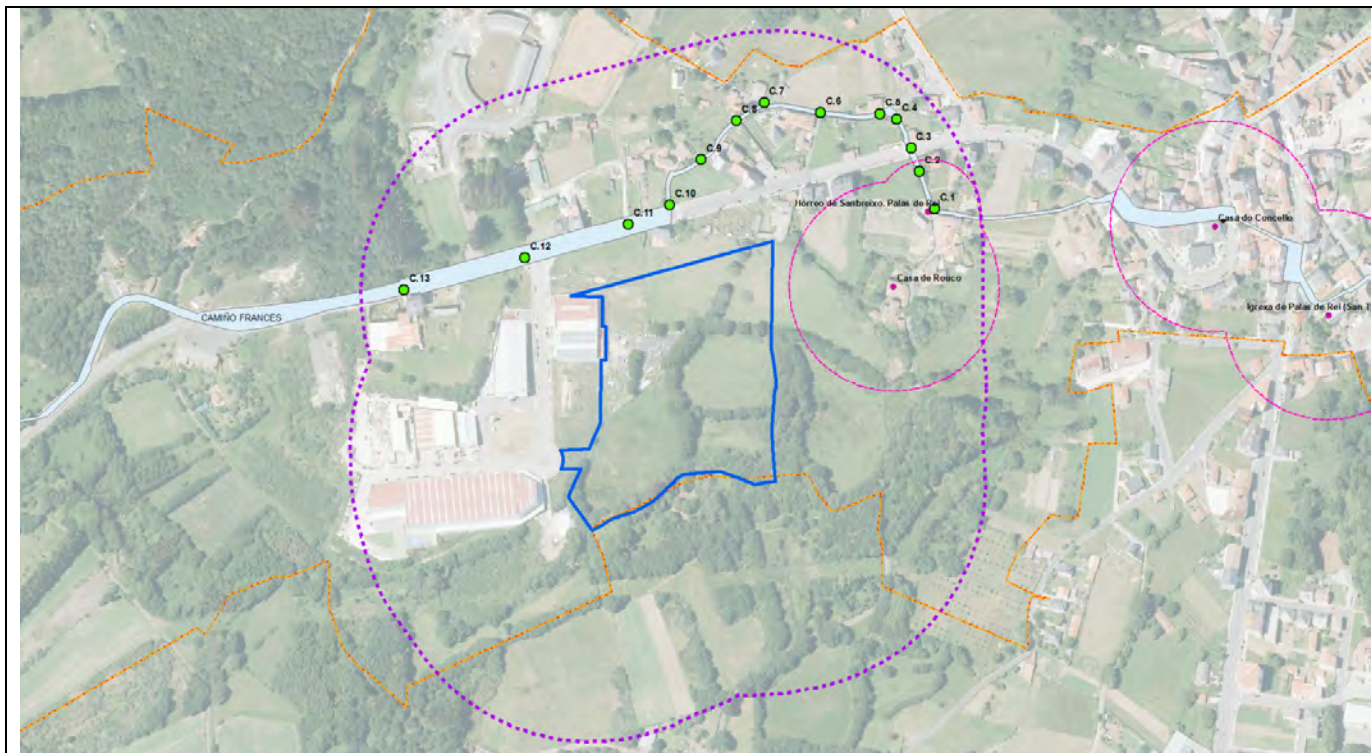
Hórreo 3: construción totalmente actual en formigón e ladrillo localizada nas inmediacións setentrionais da Casa de Rouco. Vista dende L

Outro elemento de caracteres etnográficos localizouse á beira da pista que pasa por diante da Casa de Rouco e corresponde a un conxunto de pía de auga máis lavadoiro aínda que ambos elementos teñen trazas construtivas ben distintas: a pía-bebedoiro está realizada nunha peza de granito de forma e características tradicionais mentres que o lavadoiro é de cemento e con orixe bastante máis recente. Segundo o propietario da Casa de Rouco, a pía era empregada como bebedoiro dos animais da casa mentres que o lavadoiro anexo foi construído por el mesmo para uso dunha antiga empregada da propiedade. A auga da que se fornecen procede das terras máis altas próximas. En virtude desta información, optamos por integrar este elemento dentro da propia Casa de Rouco (ben xa catalogado e que se recolle nas fichas de valoración de impactos).

•**Camiño Francés de Santiago:** a principal ruta xacobeá marca en boa medida o potencial cultural da zona de estudo (elemento BIC declarado, o Camiño atravesa a parte N da área investigada, mentres que o ámbito delimitado a tal efecto abrangue a maior parte da superficie agora intervida). En aras a esta relevancia consideramos oportuno incluír neste apartado unha relación detallada do percorrido do Camiño Francés que se atopa dentro da zona de prospección actual.

Iniciamos este relatorio coa descrición que deste tramo se inclúe na documentación elaborada pola Xunta de Galicia con motivo da *Delimitación do trazado e ámbito vinculado ó Camiño Francés ó seu paso por Galicia*. O tramo do noso interese sitúase dentro da seguinte descrición “Cruzada esta avenida e deixando a Casa do Concello á esquerda, a ruta continúa en liña recta e en descenso e se volve atopar coa Avenida de Compostela. O trazado toma a Rúa do Apóstolo con firme empedrado que posteriormente cruza a Avenida de Compostela, coincidente coa estrada N-547 e continúa por un vial asfaltado entre edificacións tradicionais. Máis adiante a ruta incorpórase á N-547 ata chegar a Ponterroxán (...)”. Esta mesma documentación, no que se refire ó Índice de Calidade Percibida cualifica este tramo do Camiño como “Mala” e “Moi Mala”, mentres que para o estado de conservación do pavimento e plataforma aparece cualificado entre “Boa” e “Regular”.

As observacións tomadas co traballo de campo non difiren desta cualificación: o treito do trazado inserido na zona de estudio apenas presenta compoñentes tradicionais, transcorrendo en boa parte pola mesma estrada nacional (N-547/Avenida de Compostela).

Trazado do Camiño Francés dentro da área de estudio e localización das fotografías tomadas (puntos verdes numerados) ó longo do mesmo

O curso do Camiño revisado agora iníciase, cara o borde L da área de estudio, nas inmediacións do hórreo de Sambreixo, no tramo que sae do núcleo de Palas en dirección Melide. Nese punto inicial para nós atopamos o Camiño sobre unha plataforma empedrada (non tradicional) que, mantendo unha dirección inicial cara Oeste, vira cara Norte (Foto C.1), xusto á altura do hórreo de Sambreixo (ó seu carón existe un fito quilométrico que marca o PK 66,840). Mantense este treito empedrado (C.2) ata a confluencia coa N-547, atravesada polo Camiño mediante paso de peóns (C.3) e seguindo con dirección Norte uns 30 m máis, nos que continúa a plataforma empedrada (C.4), a cal transcorre entre algunha vivenda e fincas agrarias (algunha en estado de abandono) delimitadas con baixos muretes de pedra.

C.1: Tras virar a N á altura do hórreo de Sambreixo (fondo da imaxe) o Camiño pasa diante do indicador co PK 66,840. Vista dende N

C.2: Continúa a plataforma con empedrado ata confluir coa Avenida de Compostela (N-547) que se vé ó fondo da imaxe. Vista dende S

C.3: Paso de peóns polo que os peregrinos salvan a N-547 en dirección Norte. Vista dende O

C.4: Ultimo treito do tramo empedrado, xa cruzada a N-547 (que se ve ó fondo da imaxe). Vista dende N

Andados eses 150 m descritos, a traza vira de novo cara Oeste, desaparecendo aquí o empedrado da plataforma para ser substituído por firme asfáltico (C.5). O viario sigue con sentido L-O uns 125 metros, transcorrendo entre vivendas unifamiliares e pequenas parcelas dedicadas a cultivos, se ben aparecen algunhas en estado de abandono.

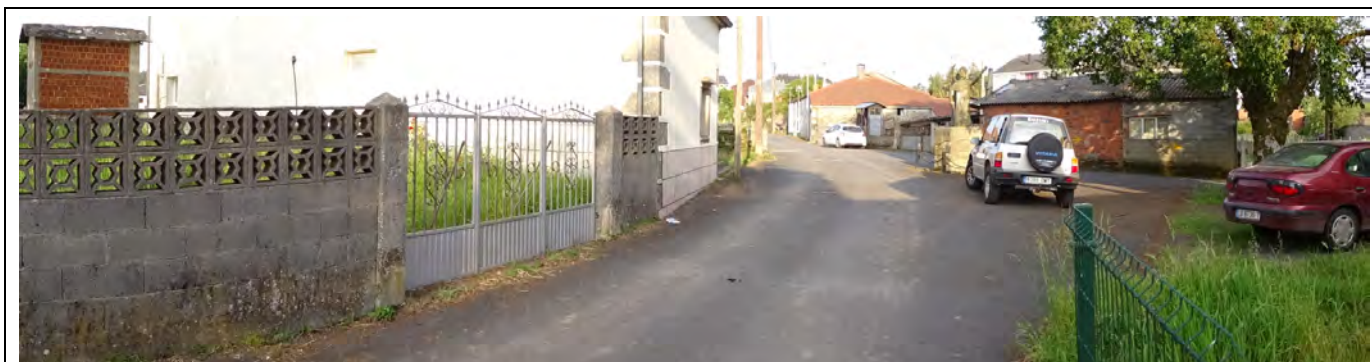
C.5: O Camiño vira aquí cara O, cambiando o empedrado por asfalto. Vista dende SSL

Os referentes rurais nesta zona mestúranse con aspectos máis urbanos e acabados non tradicionais, dando paso a unha paisaxe de trazos un tanto eclécticos (C.6).

C.6: Continúa a Ruta cara O (de fronte na imaxe) deixando algún acceso á N547 ó seu paso (á esquerda, co Hórreo 2 na esquina). Vista dende L

O mesmo viario asfaltado vira de novo cara Sur, nunha intersección onde se aproveitou para instalar unha escultura ornamental, case a modo de rotonda (C.7). No inicio deste xiro ó Sur aparece na marxe dereita unha pequena área de descanso (mesas e bancos de pedra ó lado dunha fonte, todo elo de factura máis ou menos recente), onde tamén aparece un novo punto de PK, coa distancia de 66,620 (C.8). Continúa a combinación de vivendas unifamiliares con parcelas libres, empezando a verse xa algunha edificación de maior altura. A paisaxe sigue sendo bastante ecléctica.

C.7: Á altura da escultura o Camiño vira a Sur continuando en viario de asfalto e con paisaxe similar (á esquerda Hórreo 1). Vista dende O

C.8: Indicador de distancia e área de descanso na marxe dereita do Camiño, con edificacións que empezan a amosar caracteres urbanos (edificio á esquerda da imaxe). A vista está tomada dende N

Sen modificar as características de plataforma e contorno, este tramo da Ruta continúa en dirección Sur para enganchar de novo coa N-547. A medida que se achega a esa estrada o panorama vaise tornando cada vez máis urbano (C.9), perdendo progresivamente toda esencia tradicional.

C.9: Último treito do viario asfaltado que, en sentido Sur, vai enlazar coa N-547. A vista está tomada dende N

No enlace coa N-547 o Camiño vira outra vez en sentido Oeste (C.10), manténdose xa dentro desta estrada en todo o resto do trazado implicado na nosa área de estudo (C.11). É neste momento cando a Ruta transcorre máis próxima ó Parque Empresarial (tamén á zona da Fase III proxectada), coincidindo ademais co percorrido xa totalmente urbano e onde desapareceron todas as referencias tradicionais.

C.10: Entronque do Camiño (pista ó fondo) coa N547. Vista dende S

C.11: Indicador de distancia na marxe dereita da N547, fronte ó P.E. Vista dende L

O último treito do Camiño Francés inserido na área de estudo (cara o límite O da mesma) mantense pola mesma N-547, pasando pola intersección que comunica co Parque Empresarial (C.12) e nunha contorna dominada pola paisaxe industrial e urbana, con total ausencia de vestixios tradicionais (C.13).

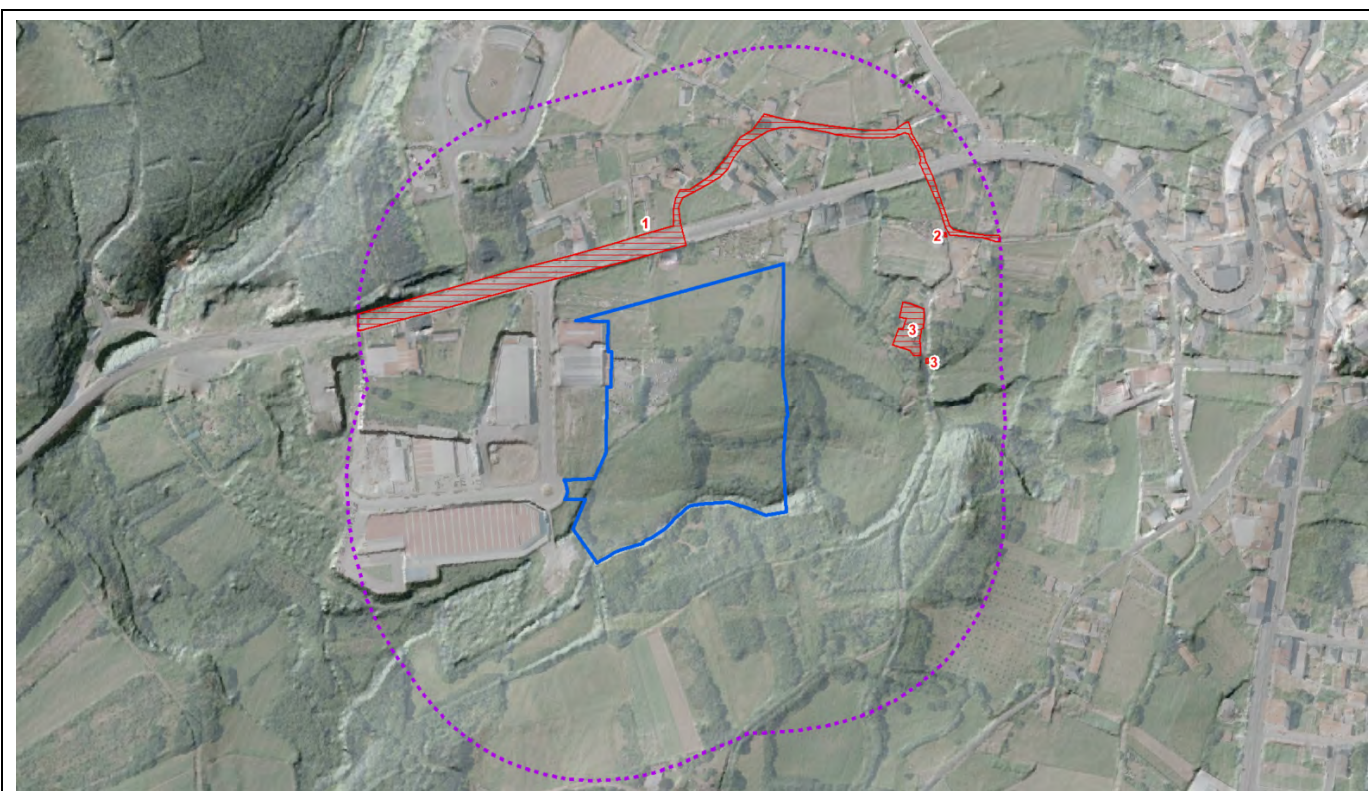

C.12: O viario da dereita accede ó Parque Empresarial dende a N-547, pola que tamén pasa o Camiño. Panorámica tomada dende OSO

C.13: No límite Oeste da nosa área de estudio, o Camiño continúa pola N-547, en cuxas beiras se sitúan varias pequenas empresas. Vista tomada dende ONO

Con todo o recompilado ata aquí, o panorama xeral para o ámbito de estudio saído das distintas tarefas postas en práctica nesta intervención é bastante similar á situación de partida: non se detectaron novos bens de categoría cultural na superficie investigada. Os únicos elementos que integran o catálogo confeccionado para esta ocasión son os mesmos que xa figuran catalogados no PBA: Camiño Francés de Santiago, Hórreo de Sambreixo e Casa de Rouco (á que se engade agora o bebedoiro situado ó seu carón).

Delimitación dos elementos culturais situados dentro da superficie de estudio e que integran o Catálogo confeccionado a tal efecto

Os detalles descritivos e gráficos sobre cada un destes tres bens recóllense nas fichas individuais que forman o Catálogo de Elementos sobre o que se levará a cabo a valoración de impactos, tal e como se reflicte no apartado que ven deseguido.

5.A.2. Catálogo de Elementos Culturais

Fichas individualizadas onde se detallan os trazos descritivos e de localización sobre cada un dos tres bens identificados dentro da superficie de estudo deliñada para o presente traballo.

Denominación: Camiño Francés de Santiago		Nº en CATÁLOGO: Elemento 1	
CÓDIGO: - -		Municipio: Palas de Rei	
Lugar: Treito Saída de Palas - Ponterroxán		Parroquia: San Tirso de Palas de Rei	
<i>Situación en plano (ETRS89):</i>		<i>Cota:</i>	
UTM X: 592.127 (L)/591.537 (O)	535-515 msnm	<i>Dimensións:</i>	
UTM Y: 4.747.362 (L)/4.747.286 (O)		Eixo N-S: (Ancho): 4/17 m	<i>Altura:</i> -
	Eixo E-O: (Longo): 732 m		
<i>Descrición:</i>			
<p>O trazado do Camiño Francés dentro da superficie de estudo sitúase cara o terzo Norte da mesma, cruzándoa en sentido transversal (de Leste a Oeste) e cun percorrido de 732 metros lineais.</p> <p>Dentro dese percorrido a Ruta aproveita viarios de ben distintas características: dende o rueiro con plataforma empedrada da parte inicial (L) ata a ampla Avenida de Compostela (trazado da N-547), pasando por pistas de ancho irregular con firme asfáltico no treito que, evitando a N-547, transcorre pola súa contorna N.</p> <p>Segundo xa se detallaba no apartado precedente, o percorrido dentro da zona de estudo vai combinando partes onde se manteñen (con mellor ou peor fortuna) os usos e ocupacións tradicionais (ligadas ó espazo rural limítrofe co núcleo de Palas) con outras áreas nas que o aproveitamento contemporáneo (edificios de varias plantas, uso empresarial e industrial) é predominante.</p> <p>Polo que se refire ó ámbito BIC delimitado, as características son bastante similares ás detalladas para o trazado. Así, na beira N predominan as vivendas unifamiliares intercaladas con parcelas de prado e cultivo, máis tamén aparecen zonas modificadas coma a do mercado de gando (límite NNO da área de estudo). Na beira S dáse unha mestura entre o solo empresarial, parcelas en desuso, fincas con pastos para gando e o pequeno grupo de vivendas unifamiliares situado cara o extremo LNL da superficie intervida. A vexetación predominante en ambas marxes é a herbácea (praderías) e de monte baixo (áreas sobre todo na contorna Sur, lindando cos prados). Unicamente cara o extremo LSL se conserva unha pequena zona de arbolado autóctono (carballos principalmente), cortada en parte polo trazado de liña eléctrica que cruza todo ese ámbito.</p>			
Categoría do Elemento: BIC Camiño Francés		Tipo: Camiño de Santiago	
Adscrición cultural: Idade Medieval (orixe) ata Idade Contemporánea			
<i>Estado actual:</i>			
<p>Constátase a cualificación de "mala" e "moi mala" que figuraba no índice de calidade percibida da documentación contida na <i>Delimitación do trazado e ámbito vinculado ó Camiño Francés ó seu paso por Galicia</i> publicada no seu día a Xunta de Galicia. O tramo máis oriental estudado é onde aínda pode percibirse unha paisaxe con certos trazos tradicionais, sendo o tramo da N-547 o que ostenta a peor das percepcións dende un punto de vista cultural e paisaxístico. Cabe sinalar, pola contra, que o percorrido aparece ben sinalizado sobre o terreo.</p>			
<p><i>Camiño de Santiago pola N-547 ó seu paso pola zona máis próxima ó P.E. A ampliación da Fase III situarase nos terreos contiguos á nave que se ve na esquina dereita da imaxe e zona con materiais situada ó seu carón</i></p>			

Denominación: Hórreo de Sambreixo		Nº en CATÁLOGO: Elemento 2	
CÓDIGO: - - (Id PBA: 25050)		Municipio: Palas de Rei	
Lugar: Aldea de Abaixo, Palas de Rei		Parroquia: San Tirso de Palas de Rei	
<i>Situación en plano (ETRS89):</i>		<i>Cota:</i>	
UTM X: 592.077	532 msnm	<i>Dimensións:</i>	
UTM Y: 4.747.365		Eixo N-S: (Longo): 4,5 m	<i>Altura:</i> 2,5/3 m
	Eixo E-O: (Ancho): 1,9 m		
<i>Descrición:</i>			
<p>Hórreo de dous corpos realizado en cantería de granito, con peche de madeira nos laterais e teito a dúas augas con tella curva. Está montado sobre tres esteos individuais sobre os que se apoian o mesmo número de tornarratos, de planta rectangular, todo elo levantado sobre o muro que pecha a eira da propiedade e que serve de linde ó propio Camiño Francés.</p> <p>No penal do lado N obsérvase un detalle ornamental realizada por baleirado da pedra e que forma unha figura de certa reminiscencia vexetal. Por riba dela, na seguinte peza de granito, óculo central.</p> <p>Os pinches dos dous penais aparecen sobre elevados e rematados por aleiro ornamental, a modo de frontón con forma semicircular. Coroan ambos penais pináculo (lateral N) e cruz (lado S).</p> <p>Segundo o propietario actual o hórreo foi construído polo seu avó, canteiro de profesión.</p>			
Categoría do Elemento: Etnografía		Tipo: Hórreo catalogado	
Adscrición cultural: Idade Contemporánea			
<i>Estado actual:</i>			
<p>O hórreo mantén un bo estado xeral de conservación, coa estrutura pétreo en condicións e tellado que semella renovado. Os peches laterais de madeira denotan certo desgaste, aínda que non semella excesivo.</p> <p>O espazo interior da propiedade aparece pola contra bastante transformado: cobertizo de bloques e portais de chapa.</p>			
<i>Vistas do hórreo e contorno inmediato, tomadas dende N (esquerda) e LNL (dereita)</i>			

Denominación: Casa de Rouco		Nº en CATÁLOGO: Elemento 3	
CÓDIGO: - - (Id PBA: 25049)		Municipio: Palas de Rei	
Lugar: Aldea de Abaixo, Palas de Rei		Parroquia: San Tirso de Palas de Rei	
<i>Situación en plano (ETRS89):</i>		<i>Cota:</i>	
UTM X: 592.046	530-525 msnm	<i>Dimensións:</i>	
UTM Y: 4.747.277		Eixo N-S: (Longo): 41 m	Altura: 2-3 m (aprox)
	Eixo E-O: (Ancho): 20 m		
<i>Descrición:</i>			
<p>Casa de labranza tradicional composta por un conxunto de edificacións distribuídas ó redor dun espazo libre ou eira. O feito de estaren pechadas por distintos muros imposibilita nestes momentos a visualización das distintas edificacións, máis aló da parede que fai fronte coa pista que a circunda polo lateral Leste.</p> <p>Moi próxima ó portalón de entrada ó conxunto de edificacións pero na outra marxe desa pista obsérvase un pequeno conxunto etnográfico que, segundo o propietario actual, pertence á Casa. Trátase dunha pía de granito empregada para <i>bebedeiro das bestas</i>, ó lado da cal se construíu –en momentos e con materiais máis recentes– un pequeno lavadoiro de cemento. As súas coordenadas son: X-592.060/Y-4.747.250, quedando a uns 5-6 metros ó SL do extremo meridional do conxunto de edificacións que forman a Casa Rouco.</p> <p>A pía –o compoñente tradicional do conxunto– está labrada nunha peza de granito, con forma rectangular en planta e unhas dimensións globais de 70 cm de ancho por 190 cm de longo, cun grosor duns 40 cm. Aliméntase mediante un picho (actualmente tubaxe plástica) situado na parede que serve de noiro desta marxe da estrada e que, segundo o propietario, se fornece das augas procedentes dos prados situados nas proximidades (a unha cota máis elevada). En canto ó lavadoiro, situado ó seu carón polo lado S, é de factura máis recente e foi construído polo actual propietario da Casa Rouco para dar servizo a unha antiga criada. Non contén traza tradicional algunha.</p>			
Categoría do Elemento: Construción popular/Etnografía		Tipo: Casa de labranza Catalogada e bebedeiro	
Adscrición cultural: Idade Contemporánea			
<i>Estado actual:</i>			
<p>Non é posible precisar o estado de conservación das distintas edificacións que forman a Casa de Rouco, aínda que a xulgar polo observado dende a pista que as delimita, presentan un considerable grao de deterioro. Os muros que pechan o conxunto polo Leste (marxe da pista) aparecen remodelados con materiais non tradicionais (parede de bloques).</p> <p>Polo que respecta ó bebedeiro da marxe oriental, atópase invadido pola maleza, ata o punto de pasar case inadvertido á vista. A construción do lavadoiro anexo, en cemento e ladrillo, deteriora a compoñente tradicional da pía.</p>			
			
<i>Vistas dos extremos N (esquerda) e S (dereita) do conxunto de edificacións que forman a Casa de Rouco, dende N e S respectivamente</i>			

Partes visibles da Casa de Rouco, dende N (co hórreo 3 próximo) e dende S (portalón de entrada)

Conxunto de pía bebedeiro e lavadeiro situado na marxe L da pista, fronte á Casa Rouco. Visto dende ONO

Detalle do estado actual do "Bebedeiro das bestas" e lavadeiro anexo. Vista dende OSO

5.B. Identificación de Impactos e Medidas Correctoras

Este apartado recolle as valoracións efectuadas en relación coas afeccións que a posta en execución dos traballos en proxecto podería causar sobre os bens de índole cultural integrados no Catálogo de Elementos exposto no capítulo anterior.

Xunto coa análise das circunstancias concretas sobre posibles afeccións inclúese unha proposta das medidas de carácter preventivo e/ou corrector que, dende o punto de vista do patrimonio cultural, sería recomendable adoptar durante os futuros traballos vinculados á Fase III de ampliación do P.E., de cara a garantir o respecto e preservación dos bens descritos e os seus valores ambientais.

Preséntase no primeiro apartado (5.B.1) unha valoración, individualizada para cada elemento do Catálogo, sobre os condicionantes actuais de tales bens, posibilidade de afectación por parte da ampliación prevista e proposta de pautas paliativas específicas a ter en conta. Posteriormente (5.B.2) recompílanse os trazos principais das valoracións efectuadas, a modo de resumo esquemático sobre as afeccións e pautas preventivas propostas, tanto a nivel xeral -para a área completa da ampliación prevista- como particulares -relativas a un elemento concreto-.

5.B.1. Afeccións e propostas preventivas individualizadas

Os tres elementos que integran o Catálogo confeccionado para a presente intervención (o cal se forma a partir dos traballos de prospección superficial en campo) configúranse, tal e como xa se reflectía nas descrições individualizadas, como un grupo diverso (Camiño de Santiago, hórreo e Casa Rouco) no que se mesturan compoñentes de orixe temporal distinta e con graos de conservación tamén variados. Dos tres elementos, dous deles teñen categoría de catalogados (recollidos no PBA) mentres que o terceiro é BIC (Camiño Francés de Santiago), con delimitación propia de trazado, ámbito BIC e área de amortecemento.

Para valorar a incidencia da ampliación prevista sobre estes elementos levouse a cabo unha análise específica sobre as circunstancias que incorren en cada caso concreto. Os factores esenciais empregados a tal fin basculan entre dous aspectos: as propias características do elemento e a súa situación respecto dos límites da ampliación do PE proxectada.

No primeiro aspecto destacan cuestións como a propia natureza do ben, posibles singularidades no espectro cultural, estado de conservación ou normativas de protección sobre o mesmo, recollidas todas elas nas fichas descritivas aportadas no capítulo anterior.

En canto á relación coa superficie prevista para a ampliación desta Fase III, o factor principal usado foi a delimitación da poligonal deseñada no proxecto en trámite (todas as transformacións do terreo vinculadas á súa execución, incluíndo viarios de tránsito ou acceso, quedan enmarcadas por esa poligonal). Tamén se tivo en conta a diferenza de usos programada dentro da poligonal (franxas verdes nas marxes L e S), atendendo a que tales distincións supoñen graos diferentes de modificación dos terreos actuais.

Os resultados destas análises quedan reflectidos nas táboas de valoración individualizadas que a continuación se presentan.

Nº EN CATÁLOGO:	Elemento 1	Camiño Francés de Santiago
Categoría do Elemento: BIC Camiño de Santiago		
Área de protección legal: Trazado, Ámbito BIC e Área de Amortecemento delimitados	Catalogado en Ordenamento: SI (Lei Patrimonio Cultural/PBA)	Nº de Catálogo PXOM: Non ten
Obra máis próxima: Límite N da ampliación do PE	Situación respecto á obra: Ó Norte	Distancia mínima: 40 m

Análise da afección e Valoración de Impacto:Relación coas obras previstas:

O trazado do Camiño trascorre ó Norte da poligonal deseñada para a ocupación da Fase III de ampliación do Parque Empresarial, a unha distancia mínima de 40 metros, polo que o trazado e a súa banda inmediata non se ven afectados. Sitúase ademais a superficie completa da poligonal delimitada dentro do ámbito BIC establecido para a marxe Sur do Camiño Francés. Non haberá afección de novos viarios, xa que se mantén o acceso actual ó PE como único medio de entrada (a conexión co espazo da Fase III realízase dende a rotonda situada na parte máis alonxada).

Polo que respecta ó trazado, cabe sinalar que o treito máis próximo (40 m) é o que transcorre pola N-547, onde a calidade percibida está cualificada como Moi Mala. No presente traballo puido constatarse a veracidade de tal cualificación: o peregrino camiña pola beirarrúa da estrada e nunha zona carente de calquera atisbo tradicional. O resto do percorrido do Camiño xa se empraza a moito maiores distancias (entre 80 e 150 m) e sen relación visual directa co espazo ocupado polas instalacións empresariais (bloqueada polas edificacións e outros elementos urbanos emprazados na marxe da N-547).

No que atinxe ó ámbito BIC, a parte desta banda de protección onde se sitúa a poligonal da Fase III participa de circunstancias similares en canto á entidade cultural e paisaxística: trátase de terreos en parte xa alterados (espazos de uso para as naves empresariais en activo) ou ocupados por vexetación principalmente herbácea (praderías), onde non existe elemento cultural algún.

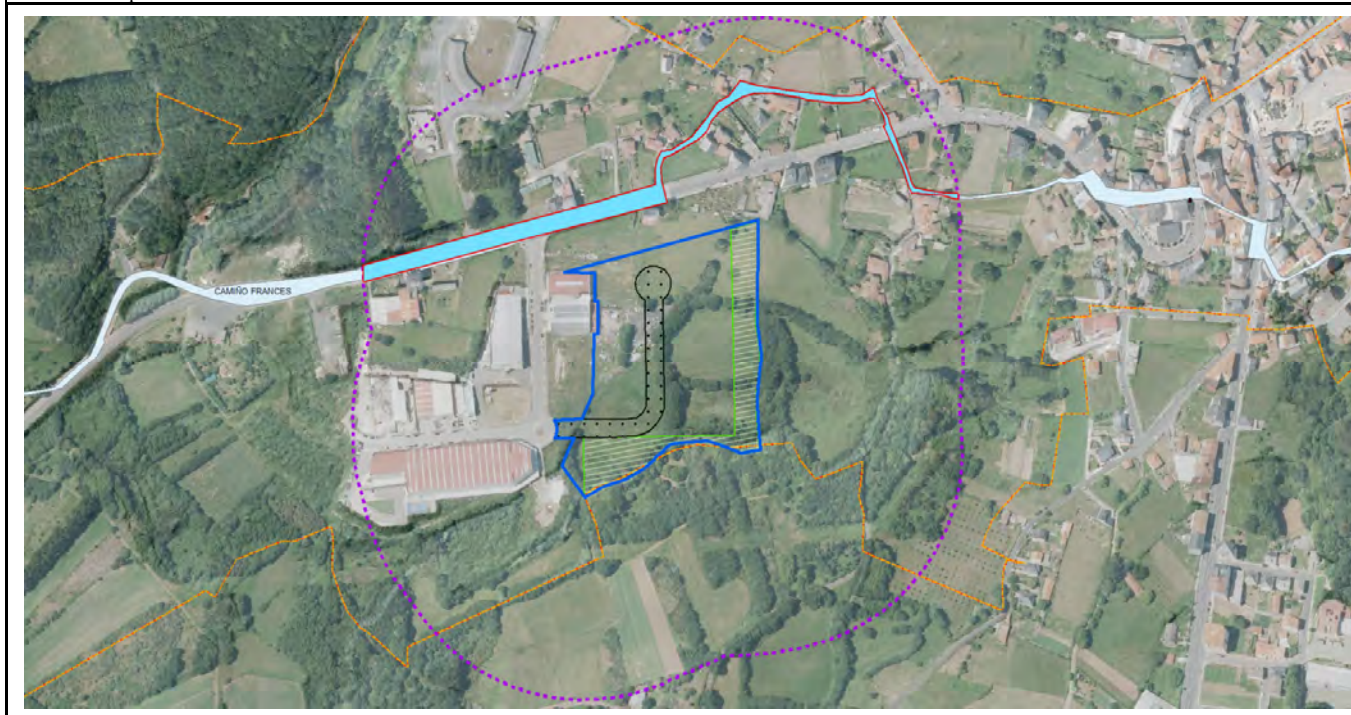
Pese á mala calidade percibida neste treito do Camiño, é evidente que a posta en marcha da ampliación para o Parque Empresarial vai supor unha modificación deses terreos e, consecuentemente, afectará á paisaxe desta zona. Porén, tendo en conta neste caso as carencias a nivel de calidade paisaxística do ámbito afectado polo proxecto, resulta esta unha boa oportunidade para proporcionar á zona un mellor ordeamento así como dotala dunha harmonización visual da que actualmente carece.

A adopción de medidas para a integración na paisaxe desta Fase III e a súa consecuenta redución de impactos visuais sobre o Camiño deberían ter unha especial atención na franxa Norte do perímetro deseñado, por ser esa banda a máis próxima ó trazado da ruta de peregrinación.

Valoración do Impacto: **Moderado****Medidas preventivas ou correctoras propostas:**

Como medida preventiva de carácter xeral aconséllase que tanto o trazado do Camiño Francés como os seus ámbitos de protección delimitados queden recollidos nas cartografías de obra a empregar.

Como pauta concreta, considérase que coa posta en práctica dos criterios que se recollen na Guía de Boas prácticas para as actuacións nos camiños de Santiago (apartado dedicado ós polígonos industriais) poderase garantir unha correcta e axeitada integración paisaxística das obras en proxecto, evitando –ou ata mellorando– a afección visual do PE sobre o Camiño.

Nº EN CATÁLOGO:	Elemento 2	Hórreo de Sambreixo
Categoría do Elemento: Etnografía, Catalogado en PBA		
Área de protección legal: Contorno subsidiario: 50 m	Catalogado en Ordenamento: SI (PBA)	Nº de Catálogo PXOM: Non ten
Obra máis próxima: Franxa verde no perímetro L	Situación respecto á obra: Ó Leste	Distancia mínima: 150 m

Análise da afección e Valoración de Impacto:Relación coas obras previstas:

O hórreo emprázase a unha considerable distancia respecto do perímetro de ocupación das obras previstas para a ampliación desta Fase III. A separación de 150 m existente é moi superior á do contorno de protección subsidiario determinado para os bens etnográficos na lexislación actualmente vixente.

A esta separación métrica engádense tamén os elementos físicos existentes (edificacións e cerres) que funcionan de barreira visual entre o hórreo e o PE en proxecto, así coma o feito de que toda a banda oriental da poligonal deseñada para a Fase III está destinada a franxa verde.

Tampouco se contempla risco algún por circulación de vehículos en relación co PE, posto que non se da relación algunha entre o viario á beira do cal se empraza o hórreo -rueiro de uso principal para camiñantes e residentes- e os accesos ó parque empresarial.

Tendo en conta todas estas cuestións, non existen factores que poidan supoñer risco de afección sobre este ben por parte das obras de ampliación en proxecto.

Valoración do Impacto: **Non existe impacto**

Medidas preventivas ou correctoras propostas:

Non son necesarias, dada a ausencia de impacto

A nivel preventivo, recoméndase que o elemento e a súa área de protección queden recollidos nas cartografías de proxecto e de obra

Nº EN CATÁLOGO:	Elemento 3	Casa de Rouco
Categoría do Elemento: Etnografía, Catalogado en PBA		
Área de protección legal: Contorno subsidiario: 100 m	Catalogado en Ordenamento: SI (PBA)	Nº de Catálogo PXOM: Non ten
Obra máis próxima: Franxa verde no perímetro L	Situación respecto á obra: Ó Leste	Distancia mínima: 100 m

Análise da afección e Valoración de Impacto:Relación coas obras previstas:

O conxunto de edificacións que integran a Casa de Rouco, tal e como se delimitaron no presente traballo, sitúanse a considerable distancia respecto dos límites deseñados para a ampliación desta Fase III do PE Palas de Rei.

Nesta ocasión, os 100 metros de distancia mínima indicados veñen coincidir coa área de protección estipulada para os bens arquitectónicos (contorno subsidiario) na lexislación sectorial vixente (Lei 5/2016).

O emprazamento das distintas edificacións da Casa de Rouco (na beira dunha pista asfaltada para uso local) así como a contundente separación respecto das obras en proxecto levan a que non se contemplen riscos de afección de clase algunha para este elemento.

Valoración do Impacto: **Non existe impacto**

Medidas preventivas ou correctoras propostas:

Non son necesarias, dada a ausencia de impacto

A nivel preventivo, recoméndase que o conxunto de edificacións que compoñen este elemento, así como a súa área de protección queden recollidos nas cartografías de proxecto e de obra

5.B.2. Resume xeral de afeccións e medidas correctoras

Ó longo dos apartados anteriores viñeron expoñéndose as circunstancias nas que se desenvolveu a prospección arqueolóxica, os resultados obtidos durante a mesma (en forma de identificación de compoñentes culturais presentes nese ámbito) e as respectivas análises sobre as afeccións que as futuras obras poidan supoñer sobre tales elementos (coas conseguíntes valoración de impactos e proposta de medidas paliativas).

Cada un destes factores foi tratado ata o momento dunha maneira individualizada, polo que se fai oportuna unha recompilación e posta en común de todos eles, ofrecendo así unha perspectiva de conxunto.

A. Condicións de execución da prospección arqueolóxica

Tal e como se detallaba no capítulo dedicado a este tema, os traballos de inspección directa en campo estiveron parcialmente condicionados polas características dos terreos abranguidos na prospección: transformacións derivadas do cambio de uso ou ocupación do solo, dificultades de acceso por ausencia de viarios ou peches de parcelas e ausencia de terreos removidos recentemente con acceso foron os principais inconvenientes a superar.

O primeiro destes factores (alteración da topografía orixinal do terreo) concurría cara a banda occidental da aquí chamada "área secundaria de prospección", coincidindo coa superficie ocupada polo parque empresarial consolidado de Palas de Rei. Esta ocupación empresarial incidía tamén na área principal de traballo (perímetro deseñado para a ampliación da Fase III). Por outra banda, a perspectiva arqueolóxica da prospección veuse igualmente restrinxida dentro dos espazos residenciais (a maior parte do terzo N e banda NL da área de traballo está presidida polas agrupacións de vivendas).

A imposibilidade de acceso a diversas zonas está en parte vinculada á ocupación residencial (nas agrupacións de vivendas as parcelas soen estar pechadas). Por outra banda, o uso gandeiro ó que se destinan parte das praderías na zona Sur da área de traballo implicou tamén restricións de entrada e inspección de varios puntos. O feito de que estas zonas puideran ser parcialmente observables dende os viarios lindeiros, xunto coa análise previa das cartografías volumétricas (MDT-Lidar) permitiu que tales atrancos non cheguen a ser un factor determinante para o desenvolvemento xeral dos traballos de campo.

No terceiro dos condicionantes (ausencia de remocións de terras recentes inspeccionables) a súa principal consecuencia reflíctese na imposibilidade de practicar a táctica intensiva de prospección (busca de restos mobles ou vestixios estruturais que axuden a determinar o potencial arqueolóxico do subsolo). Posto que esta é unha característica bastante frecuente nos traballos de campo (que deben concentrar os esforzos na procura de vestixios visibles na paisaxe) non ven supoñer unha falla relevante sobre os resultados finais dos traballos.

En conclusión, pode afirmarse que os traballos de prospección superficial do ámbito en estudio puideron desenvolverse (aínda coas dificultades de execución indicadas) cun grao de efectividade suficiente para permitir a correcta valoración sobre o potencial cultural dos terreos implicados en tal estudio. Atendendo a estas conclusións, non se considera oportuno establecer pautas adicionais de futura sobre esta cuestión.

B. Afeccións valoradas para os elementos incorporados ó Catálogo

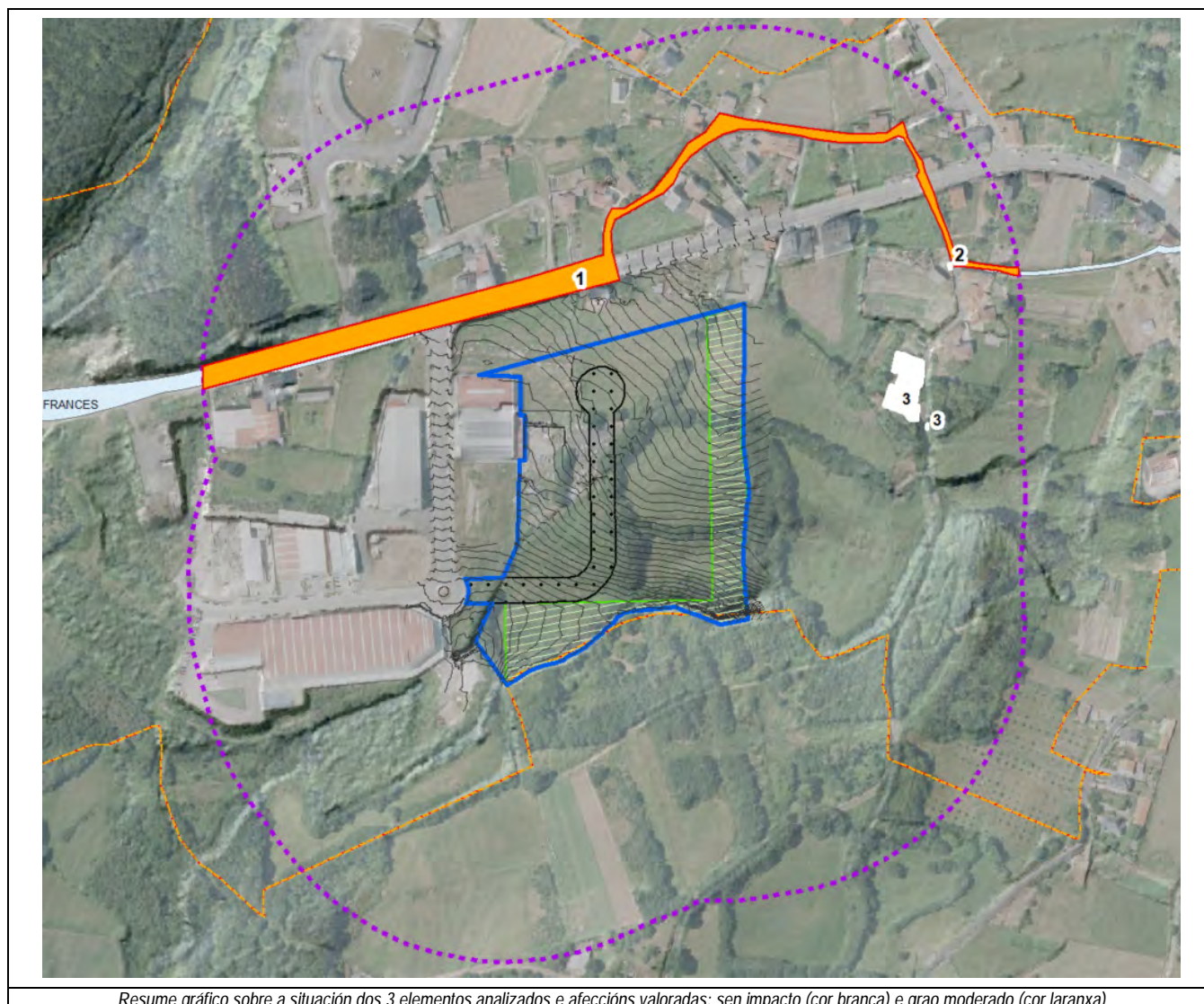
Recóllense na seguinte táboa as valoracións de impacto realizadas para os tres bens culturais considerados neste estudio. Reflícense con distintos tons de cor os diferentes graos de afección definidos para cada un.

Nº en CATÁLOGO	DENOMINACIÓN	DISTANCIA MÍNIMA	IMPACTO
Elemento 1	Camiño Francés de Santiago	40 m	Moderado
Elemento 2	Hórreo de Sambreixo	150 m	Sin Impacto
Elemento 3	Casa de Rouco	100 m	Sin Impacto

A relación aquí recollida representa de forma bastante clara a ausencia total de elementos culturais dentro da poligonal deseñada para a ampliación da Fase III, así como a ausencia de factores relevantes de risco no que respecta á posta en execución da ampliación do PE Palas de Rei dende o punto de vista do patrimonio cultural.

O Camiño Francés de Santiago revélase non só como o ben de maior entidade existente na zona senón tamén como o único onde se valoran riscos de afección. Tal valoración non supón en todo caso risco algún sobre o trazado

da principal ruta de peregrinaxe así como tampouco sobre trazos relevantes da súa contorna (o trazado máis próximo á ampliación prevista presenta unhas indubidables malas condicións paisaxísticas), senón que se realiza atendendo ó feito de que a ampliación en proxecto se sitúa sobre o ámbito BIC delimitado para o Camiño.

Resumo gráfico sobre a situación dos 3 elementos analizados e afeccións valoradas: sen impacto (cor branca) e grao moderado (cor laranxa)

C. Medidas preventivas propostas para os elementos do Catálogo

Dos tres bens recollidos no Catálogo tan só para un deles (Camiño de Santiago) se propoñen pautas paliativas específicas, encamiñadas a mellorar a integración paisaxística da ampliación proxectada dentro do ámbito BIC do Camiño Francés. A ausencia de impacto nos restantes bens recollidos fai innecesaria a adopción de medidas especiais. O seguinte cadro esquematiza este panorama:

Nº en CATÁLOGO	IMPACTO	Medidas Correctoras
Elemento 1	Moderado	• Actuacións de mellora na integración paisaxística da banda N da ampliación prevista (empregando como base os criterios que para parques industriais se indican na Guía de boas prácticas para actuacións no Camiño)
Elemento 2	Sen impacto	• Non se consideran
Elemento 3	Sen impacto	• Non se consideran

6. CONCLUSIÓNS

Coa execución da intervención arqueolóxica actual pretendíase cumprir cos requisitos culturais específicos e necesarios dentro da tramitación do "Proxecto de Ampliación do Parque Empresarial Palas de Rei, Fase III", partindo do feito de que as obras previstas en tal documentación poden afectar ó patrimonio cultural da zona onde tales obras se desenvolverán.

O presente documento, entendido como Informe final e Memoria Técnica dos traballos realizados, recolle os resultados obtidos coa posta en práctica das tarefas arqueolóxicas específicas, servindo tamén para referendar o termo definitivo desa intervención.

A evolución do conxunto de actividades executadas pode esquematizarse, a maneira de resume final, en base ós seguintes aspectos:

- **Prospección arqueolóxica:** a revisión dende unha óptica arqueolóxica da superficie delimitada para a presente intervención puido ser executada de forma considerablemente satisfactoria, aínda tendo en conta as dificultades impostas pola situación e ocupación dos terreos en zonas puntuais. Os procedementos prospectivos tiveron que basearse en exclusiva na investigación sobre o coñecida como arqueoloxía visible, debido ás características ofrecidas pola práctica totalidade do terreo apto para a investigación.
- **Identificación de elementos patrimoniais:** a nivel xeral os traballos de campo non aportaron novos elementos culturais ó conxunto de bens xa coñecidos na zona, máis aló de incorporar un pequeno vestixio etnográfico (pía bebedeiro) a un dos bens catalogados (Casa de Rouco). Ademais de comprobar o estado actual dos tres bens coñecidos, realizouse tamén unha completa inspección sobre o percorrido do Camiño Francés dentro da área de estudio, así como da súa contorna inmediata.
- **Recuperación de restos materiais:** non se documentaron restos mobles de contido ou significación arqueolóxica durante a presente intervención.
- **Valoración de Impactos Culturais:** tomando como principais referencias de análise as distancias ó límite da ampliación proxectada e a natureza específica dos elementos incorporados ó catálogo, conclúese que non existe risco de afección directa no marco cultural por parte desta Fase III de ampliación. As circunstancias especiais do Camiño Francés e do seu ámbito BIC foron obxecto de tratamento pormenorizado, corroborando a moi mala calidade percibida do Camiño que lle outorga a esta zona a documentación publicada pola Xunta de Galicia no seu día (en relación á delimitación do Camiño Francés).
- **Proposta de Medidas Correctoras:** unicamente se propoñen medidas paliativas específicas para o caso do ámbito BIC do Camiño Francés, no que se cualificou o impacto como de grao Moderado. Tales medidas céntranse na adopción das medidas de integración paisaxística que sexan necesarias para minimizar a afección visual do PE sobre este ben cultural. En todo caso, as propostas contidas no presente documento haberán de ser valoradas e ratificadas expresamente por parte da administración competente na materia (DXPC).

Asdo.: Mª PILAR FERNÁNDEZ PINTOS
D.O.A., S.C.

7.- ÍNDICE DA DOCUMENTACIÓN GRÁFICA

Figura 1: Ámbito de actuación: situación xeral, límites e contexto patrimonial

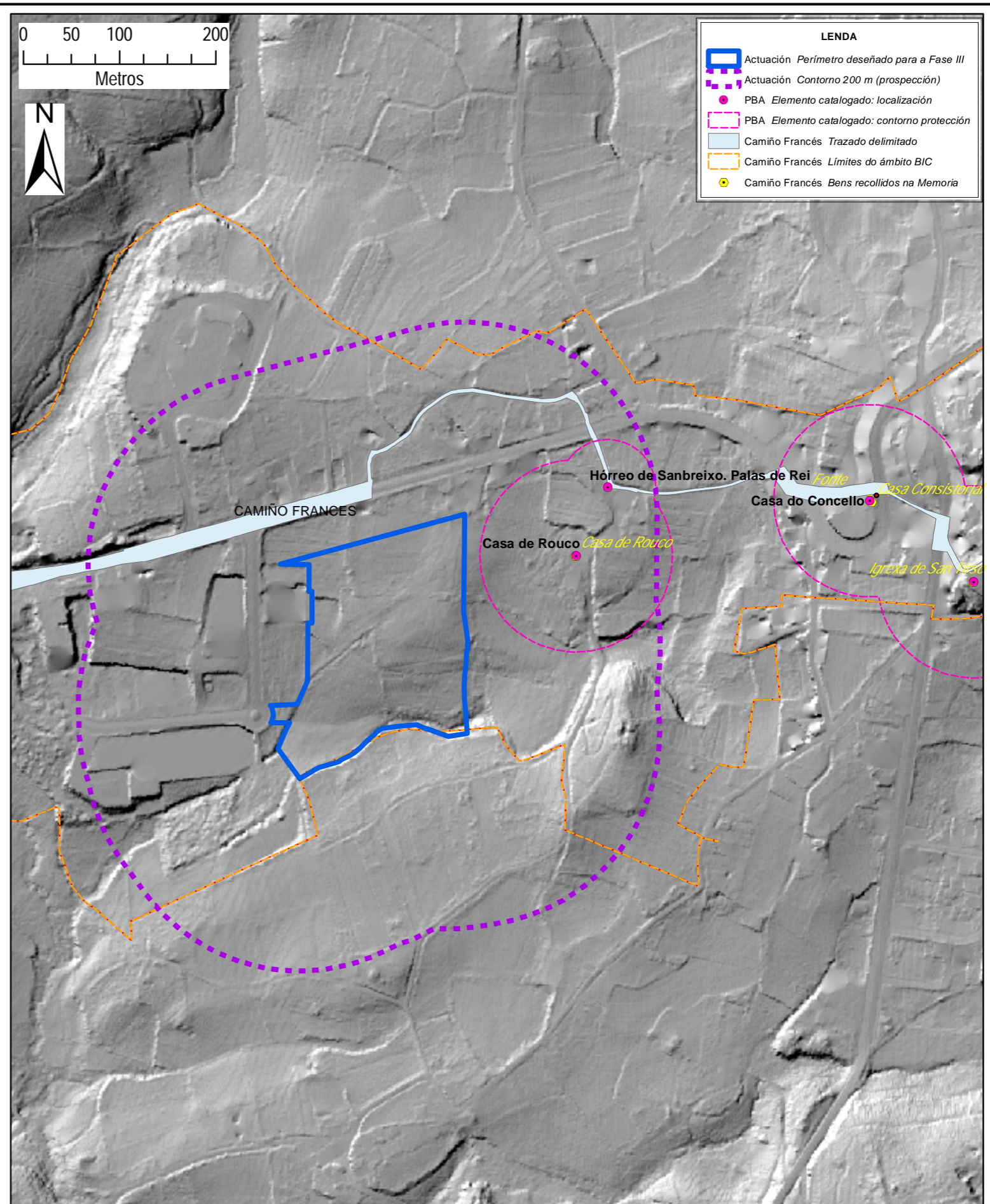
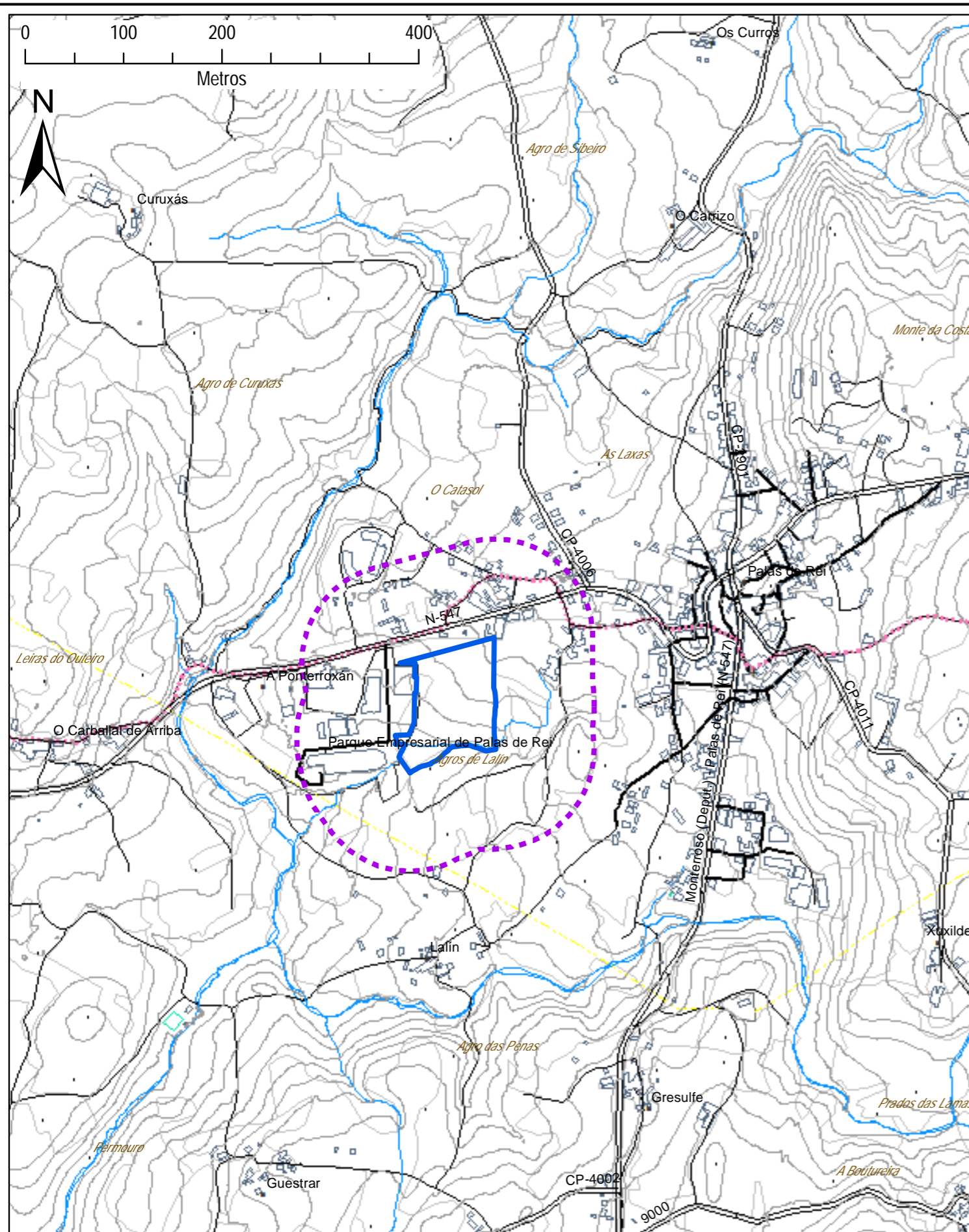
Fontes: Xunta de Galicia, I.E.T B.T.G. 2016 / PBA / MDT

Escalas de representación: 1/10000 (plano A) e 1/5000 (plano B)

Figura 2: Actuación arqueolóxica. Superficie completa da intervención e resultados obtidos

Fontes: Xunta de Galicia, IET. PNOA2017 -BTG2016- XESTUR SA

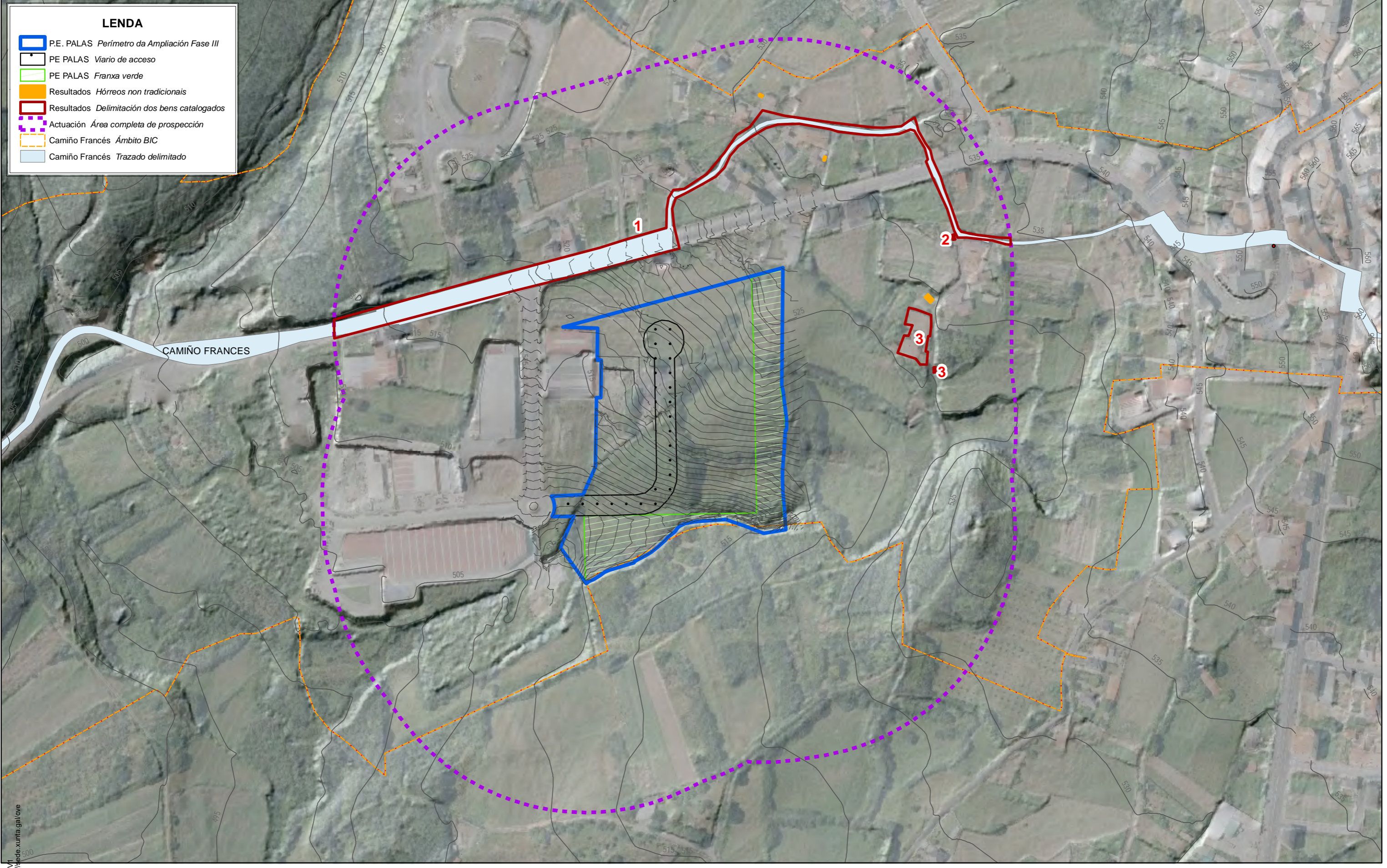
Escala de representación: 1/3000

LEENDA

- Actuación Perímetro deseñado para a Fase III
- Actuación Contorno 200 m (prospección)
- PBA Elemento catalogado: localización
- PBA Elemento catalogado: contorno protección
- Camiño Francés Trazado delimitado
- Camiño Francés Límites do ámbito BIC
- Camiño Francés Bens recollidos na Memoria

PROXECTO:	SITUACIÓN:	PROMOTOR:	INTERVENCIÓN:	DIRECCIÓN:	EXECUTA:	ESCALA:	Nº FIGURA:	TÍTULO:
 AMPLIACIÓN DO PARQUE EMPRESARIAL DE PALAS DE REI, FASE III	Palas de Rei SAN TIRSO DE PALAS	XESTUR S.A.	Prospección Arqueolóxica de superficie para A.I.C.	Mª Pilar Fernández Pintos	 D.O.A., S.C.	Plano A: 1:10.000	01	ÁMBITO DE ACTUACIÓN: SITUACIÓN XERAL, LÍMITES E CONTEXTO CULTURAL
	CONCELLO:	EXPEDIENTES DXPC:	DOCUMENTO:	DATA:		Plano B: 1:5.000		
	PALAS DE REI	03.H.1107.2020.001 CT 102A 2020/073-0	MEMORIA TÉCNICA	XUÑO 2020				

LENDAX

- P.E. PALAS *Perímetro da Ampliación Fase III*
- PE PALAS *Viarío de acceso*
- PE PALAS *Franxa verde*
- Resultados *Hórreos non tradicionais*
- Resultados *Delimitación dos bens catalogados*
- Actuación *Área completa de prospección*
- Camiño Francés *Ámbito BIC*
- Camiño Francés *Trazado delimitado*

	PROXECTO:	SITUACIÓN:	PROMOTOR:	INTERVENCIÓN:	DIRECCIÓN:	EXECUTA:	ESCALA:	Nº FIGURA:	TÍTULO:	
		AMPLIACIÓN DO PARQUE EMPRESARIAL DE PALAS DE REI, FASE III	Palas de Rei SAN TIRSO DE PALAS	XESTUR S.A.	Prospección Arqueolóxica de superficie para A.I.C.	Mª Pilar Fernández Pintos		Numérica: 1:3.000	02	ACTUACIÓN ARQUEOLÓXICA: SUPERFICIE COMPLETA DA INTERVENCIÓN E RESULTADOS OBTIDOS
		CONCELLO: PALAS DE REI	EXPEDIENTES DXPC: 03.H.1107.2020.001 CT 102A 2020/073-0	DOCUMENTO: MEMORIA TÉCNICA	DATA: XUÑO 2020	Gráfica: 				